

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Az újszülöttek sérelmére elkövetett gyilkosságokról

Szerző:

dr. Keszthelyi Melinda

Battonya, 2024.

Bevezetés

„A bűn olyan, mint egy gát, amely elállja a kis patak futását a végtelen tenger felé. Ettől a víz kavarog, örvénylik, medréből kiáradva könnyen katasztrófát okozhat, sok életet, értéket elpusztíthat.”

Böjte Csaba

Vannak, akik úgy tekintenek egy gyermek érkezésére, hogy új értelmet nyer az életük, kiteljesednek az anyasággal. Boldogan és izgatottan várják, hogy találkozassanak és megpillanthassák az újszülött csecsemőt. Sajnos vannak, akik a terhességet sem akarták, azt titkolják, és a gyermeket sem kívánják felnevelni, ezért a csecsemőtől való megszabadulás egyetlen lehetőségének a gyilkosságot tartják. A szemük előtt egy cél lebeg: a csecsemő megölése, majd holttestének eltüntetése.

„Magyarországon...érthetetlen módon évente 7-20 újszülött gyilkosságot derítenek fel, de a szakemberek szerint a magas szintű látencia miatt az ilyen bűncselekmények tényleges száma ennek tízszerese is lehet. Míg Németországban, Angliában, az USA-ban rendelkezésre állnak adatok a csecsemőkorúakkal és a kisgyerekkorúakkal szemben elkövetett életellenes cselekedetekről, csecsemőgyilkosságokról, addig ezt a Központi Statisztikai Hivatala adatbázisában hiába keressük. Ennek oka, hogy az újszülött megölése az emberölés keretébe tartozik. Ebből azt a következtetést kell levonni, hogy ez a kérdéskör annak ellenére nem kap figyelmet, hogy a gyerekeket fokozott védelemben kellene részesíteni.”¹

Az emberi jogi nemzetközi és egyéb dokumentumok az élethez való jogot - amelyek az amerikai, angol és francia forradalmakat megelőző természetjogi és szabadságeszmékből erednek - „első generációs” alapjogként tartják számon. A magyar Alaptörvényben - az alapjogok között első helyen szerepel az élethez és az emberi méltósághoz való jog. Az élethez való jog elvi megerősítését

¹Gálicz Boglárka: Gyámoltalan életetek, avagy a csecsemőgyilkosság és az abortusz összehasonlítása a büntetőjogban, 8. oldal http://epa.oszk.hu/02200/02234/00008/pdf/EPA02234_Diskurzus_2014_1_003-014.pdf (letöltés dátuma: 2018. 08. 15.)

szolgált a halálbüntetés eltörléséről szóló alkotmánybírósági határozat,² amely kimondta, hogy „Az emberi élet és az emberi méltóság elválaszthatatlan egységet alkot és minden mást megelőző legnagyobb érték. Az emberi élethez és méltósághoz való jog ugyancsak egységet alkotó oszthatatlan és korlátozhatatlan alapjog.

Egy gyermek erőszakos halála, gyermekek, csecsemők sérelmére elkövetett gyilkosságok, mindig témát jelentenek az adott közösségben, a sajtót is foglalkoztatja ez a borzalmas és egyben nagyon szomorú téma. Ép eszű ember számára felfoghatatlan, hogy mi készítenet egy anyát arra, hogy a szülést követően végezzen csecsemőjével. Számomra érdekes kérdés, hogy milyen lehet egy ilyen ember személyisége. Milyenek lehetnek az életkörülményei, az életről alkotott felfogása? Ha tudjuk is az anya társadalmi helyzetét, esetleges kiszolgáltatottságát, akkor is felmerül a kérdés, hogy történhet az meg, hogy a gyilkosság helyett nem a helyes utat választja, például azt, hogy a kórházban elhelyezett inkubátorba teszi a csecsemőt. Mit gondolhat? Hogy soha nem fog kiderülni a tette, hogy tovább élheti az életét, következmények vagy lelkiismeret-furdalás nélkül? Vagy fel sem merülnek benne kérdések, csak az lebeg a szeme előtt, hogy a csecsemőtől és a vele járó szégyentől minél előbb „meg kell szabadulni”? Milyen indítéka lehet egy gyermekölést elkövető nőnek, milyen lelki folyamatok zajlódhatnak le benne? Ezek a kérdések is megfogalmazódtak bennem a szakdolgozatom elkészítése előtt, és ezen kérdésekre is kerestem a választ, kitérve a gyilkosság nyomozására.

Számomra hihetetlen, hogy a nők közvetlen közelében levő személyek nem vesznek észre semmit a terhességből, vagy nem akarnak arról tudomást venni, közömbösséget tanúsítanak. Szinte felfoghatatlan, hogy a szülő nő egyedüli kiútnak a gyilkosságot látja, mit sem törődve azzal, hogy milyen jövő vár rá, hogy fog tudni abban a tudatban élni, hogy megölte a gyermekét. Mikre képes egy ember, annak érdekében, hogy az élete gördülékeny folytatásának akadályát képező csecsemőtől megszabaduljon. Sokszor elsomorodtam miközben írtam a szakdolgozatot, és gyakran gondolkodtam azon, hogyan lehetne megelőzni ezeket a gyilkosságokat, vagy egyáltalán meg lehet-e előzni. „Ez az - emberhalállal végződő - bűncselekményfajta klasszikusan és tradicionálisan női

²23/1990. (X. 31.) Alkotmánybírósági Határozat a halálbüntetés alkotmányellenességéről.

bűnelkövetőt feltételez, amelynek nemcsak magától értetődő biológiai, hanem egyszersmind kétségtelen társadalmi okai is vannak.”³

³ Kránitz Mariann: Az emberölést elkövető nők tipológiája. *Ügyészek Lapja*, 2005/2. 18. oldal

I. Történeti áttekintés

Raskó Gabriella a női bűnözés múltját és régmúltját feltárva írja az újszülött gyilkosságok történetéről: „Ez a primitív népeknél a múltban, de a jelenben is az életviszonyoktól függően elterjedt, sőt a létérdekek által kialakított szokásrend által szentesített gyakorlat.”

Az emberiség történetének egészen korai szakaszában a gyermekölés a természeti viszonyok között élőnépeknél mintegy társadalmi érdeket szolgáló általánosan elterjedt jelenség és egy sajátos gyakorlati népességpolitika eszköze volt, s végső soron a szükséges népesség létszamarányok biztosítását szolgálta. E bűncselekmény a szülők erőszakos önvédelmi eszközévé vált az éhínség, a betegség és a túlnépesedéssel járó egyéb bajok ellen. ⁴

A római jogban a rokongyilkosság büntetését alkalmazták a cselekményre, a kánonjog büntetése is igen szigorú volt.⁵Az ókorban a férfi, az apa mint családfő maximálisan rendelkezett azzal a joggal, hogy az újszülöttet életben kívánja-e hagyni.

A Leges Visigothorium szerint a tetteseket megvakítást követően élve kellett elföldelni, majd az elhantoltat egy kihegyezett karóval kellett keresztülszúrni. Hasonlóképp rendelkezett az 1499. évi tiroli HGO. Német nyelvterületen bőrszakba kellett varrni, majd vízbe kellett fojtani az elkövetőt.⁶

A XVI. század elején a kereszténység kiterjedése és a feudális rend kiépülése után szigorodott a helyzet, amikor V. Károly császár 1532-ben kiadott Constitutio Criminalis Carolina 131. cikkében súlyosbított halállal rendeli büntetni a gyermekölést. A német-római birodalomban már korábban is vasszigorral büntették a gyermekgyilkos anyát. Ilyen büntetések voltak az elevenen eltemetés vagy a bűnös karóba húzása, és még nyomatékos enyhítő körülmények esetén is vízbefulladás járt, „de nehogy a büntetés túl enyhe legyen, ez esetben is előbb forró vasfogókkal szaggatták testét”.⁷ A XVII. század elején Angliában a gyermekölések száma nagymértékben növekedett. Ez ellen az akkori parlament lépett fel, megalkotta a gyermekölés bűncselekményének törvényi tényállását, mely

⁴ Bakóczy Antal: Az emberölés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1984. 19-39. oldal

⁵ Cseres Judit: Eltékozolt újszülöttek. Az újszülöttülést elkövető nők helyzetének kriminológiai elemzése. BM Kiadó, Budapest, 2000. 40. oldal

⁶ Cseh László István: Újszülött ölések egyetemes jogtörténeti és családszociológiai vizsgálata. http://epa.oszk.hu/02500/02567/00006/pdf/EPA02567_Studia_luvenum_jurisperitorum_6_2012_025-056.pdf (letöltés dátuma 2018. 1.15.)

⁷ Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és jogi könyvkiadó, Budapest, 1978. 96. oldal

szerint: „Ha valamely nő, törvénytelen származású, élve született gyermekét, abból a célból, hogy a szülést eltitkolja, a szülés után elföldelés, vízbe fojtás vagy más módon, saját kezűleg vagy más által megöli, illetve megöleti, úgy a cselekmény gyilkosságnak minősül”, a büntetését pedig halálban állapította meg. A törvény névlegesen III. György uralkodásáig hatályban maradt, és csak 1803-ban helyezték hatályon kívül. Az 1810-ben megjelent Code Napoleon 300. és 302. §-ában - az újszülöttet ölő nőben jövendő katonájának gyilkosát, tehát ellenséget látván - a nőt halállal rendelte büntetni.⁸

Cseh László István írja az Újszülött ölések egyetemes jogtörténeti és családszociológiai vizsgálata című munkájában, hogy Richard Lalou 1986-ban jelentetett meg egy cikket, mely alapja az volt, hogy áttanulmányozta a francia bíróságok ítéleteit, tárgyalási jegyzőkönyveket. A cikkben azt állítja, hogy a gyermekölés a leggyakoribb bűncselekmény volt a 19. századi Franciaországban. 1856-95 között átlagosan minden öt évben 4000 újszülöttet öltek meg. Az újszülött ölés a legnagyobb nyomorban élők körében fordult elő leginkább.

1. A gyermekölés szabályozása a magyar jogban

„Hazánkban I. Mátyás 1486-ban elrendelte, hogy mindazt, aki embert ölt - függetlenül körülményitől, kiválóságától, állapotától és rangjától - a megváltás minden lehetőségétől megfosztva öljék meg.”⁹

A magyar büntetőjog hosszú ideig súlyosbított halálbüntetéssel szankcionálta a gyermekölést elkövetett anyát. Werbőczy István 1514-ben befejezett Hármaskönyve alapján halállal lakolt a csecsemőgyilkos: „Mindazáltal tudnunk kell, hogy az asszonyok és nők ellen is abban az esetben, ha közülök valamelyik a férjét vagy szülőjét, avagy saját magzatait gonoszul megöli vagy megöleti, főbenjáró ítéletet kell hozni és kimondani”.

Az 1532-ben kiadott Constitutio Criminalis Carolina Ambrosius Paré által megfogalmazott szövegének 35. szakasza szerint: ha egy hajadonnál titokban véghezvitt újszülött gyilkosságot gyanítanak, akkor mindenekelőtt tisztázni kell, hogy termete a korábbihoz képest szokatlanul terebélyes lett, majd

⁸ Cseh im.

⁹ Uo.

hirtelen leapadt. Ha így áll a dolog, vizsgálat alá vetik, s ha bizonyosságot nyernek, pert indítanak. A 35. szakasz pedig úgy rendelkezik, ha a nő melléből tej szivárog, az már bizonyíték. A 131. szakasz: „A gyermekeiket megölő nők büntetéséről. Az olyan nő, aki gonosz szándékkal titokban és saját akaratánál fogva megöli a már világra jött és kialakult tagokkal rendelkező gyermekét, a szokásnak megfelelően legyen élve eltemetve vagy karóba húzva.” A korabeli magyar törvények és ítélkezés hasonló felfogással közelített az újszülötteket megölő nőkhöz. Az úrszéki bíraskodás több alkalommal tárgyalt ilyen eseteket és szabott ki példamutatóan elrettentő büntetéseket. A gyermekeiket megölők büntetése a fővétel, tortúra.¹⁰

„II. Ferdinánd 1625. évi II. decretumában - amely az eredetileg Mossoczy Zakár nyitrai és Telegdy Miklós pécsi püspökök által kiadott Corpus Iuris Hungarici bővített kiadásának 1625. évi 6. tc. néven része lett - a rokongyilkosságot árnyalva „az anya-, feleség- és gyermekgyilkosok”-at külön nevesíti. A szankció, a „kellő büntetés” e rendelet szerint is súlyos: halálbüntetés.”¹¹

Mária Terézia idején kezdett a szigorú bírósági gyakorlat enyhülni, aki a hozzá kegyelmi úton került ügyeket halálos ítélet helyette börtönbüntetésre enyhíthette. Ez idő tájt kezdtek elterjedni azon nézetek, melyek azt vallották, hogy a gyermekölés büntetést enyhíteni kell. Raskó Gabriella is megállapítja, hogy ezen időkben a gyermekölés büntetésének a kérdése foglalkoztatta a kriminalistákat, és a bölcseket is, és igyekeztek előtérbe helyezni az ölési szándék menthető motívumát, és figyelembe venni az elkövető pszichikai és testi tüneteit.

„Az 1723. évi XI. törvénycikk értelmében -az atyagyilkosokat, anyagyilkosokat, férjgyilkosokat, és gyermekgyilkosokat halálbüntetéssel kell sújtani.”¹²

Az 1792. évi büntetőjogi javaslat kimondta: „Az anyának nemcsak a saját maga által kezdeményezett bármely olyan tette számít csecsemőgyilkosságnak, amelynek rendes és az anya előtt is ismert folyamata szerint a csecsemő halála bekövetkezett, hanem a csecsemő élete

¹⁰ Cseres im. 41. oldal

¹¹ Cseh im.

¹² Gilányi Eszter: Női bűnök: A magzatelhajtás, a gyermekölés és a gyermekkitétel szabályozásának áttekintése. In: Publicationes Universitatis Miskolcensis. Sectio Juridica et Politica, 2006., https://matarka.hu/koz/ISSN_0866-6032/tomus_24_2006/ISSN_0866-6032_tomus_24_2006_079-098.pdf, (letöltés dátuma:2018.11.16.)

fenntartásához szükséges anyai kötelesség gonosz szándékú elmulasztása is csecsemőgyilkossággént büntethető.”¹³

Az 1843-as büntetőjogi törvényjavaslatban a gyermekölés büntettét az az anya követi el, aki törvénytelen ágyból született gyermekét a szüléskor vagy a szülés után 3 nap alatt szándékosan megöli. A cselekmény büntetése 10 évig terjedhető rabság, ha az elkövető a tettet a szülés előtt határozta el, ha pedig a szándék csak a szülés idején vagy azután keletkezett, a büntetés 5 évig terjedhető rabság.¹⁴

Az első magyar büntetőtörvénykönyv, az 1878. évi V. törvénycikk (Csemegi kódex) 284. §-a ismerte a gyermekölés tényállását, amelyet az az anya követett el, aki a házasságon kívül született gyermekét a szülés alatt vagy közvetlenül a szülést követően megölte. Ennek értelmében öt évig terjedő börtönnel fenyegette az anyát. A privilegizált eset indoka volt, hogy a figyelem a szülő nőt ért lelki és testi elváltozásra, fájdalmakra terelődött, illetve a szülő nő társadalmi megítélésére. Ezen törvénykönyv az „Ember élete elleni büntettek és vétségek” című fejezetben (XVIII. fejezet) elsőként a gyilkosságnak nevezett, azaz „előre megfontolt szándékból” elkövetett emberölési cselekményt említi, és mint súlyosabbat, kizárólag halállal rendelte büntetni (278.§). Privilegizált eset volt az erős felindulásból elkövetett emberölés, a sértett kívánalmára megvalósított ölés, valamint a szülő nő által, a házasságon kívül született gyermeke sérelmére a szülés alatt, vagy közvetlenül a szülés után elkövetett ölési cselekménye (284.§). A korszak erkölcsi felfogásának megfelelően azonban csak annál a nőnél merülhetett fel e bűncselekmény megállapíthatósága, aki a gyermeket házasságon kívül szülte, mivel a társadalom mind a törvénytelen gyermekekhez, mind pedig a házasságon kívül teherbe esett nőkhöz negatívan viszonyult. A jogalkotó megítélése szerint a szégyen és az eltitkolás „különleges” pszichikai állapotot válthatott ki az elkövetőből, amelyet a jogalkotó enyhébb szankcióval „honorált”.¹⁵

„Az 1878. évi V. tv. 284. § törvényi tényállását és különösen az ebben az időben kelt magyarázatokat vizsgálva, a korábbi Btk. megoldásához képest szembetűnő különbség, hogy a 284. § szerinti bűncselekmény passzív alanya kizárólag a házasságon kívül született, az akkori közfelfogás és még

¹³ Sereg András: Gyilkos anyák. <http://www.jogiforum.hu/hirek/32851> (letöltés dátuma 2018. 11.13.)

¹⁴ Cseres im. 50. oldal

¹⁵ Angyal Pál: Az ember élete elleni bűncselekmények és a párviadal. A Magyar büntetőjog kézikönyve sorozat. Athenaeum Kiadó, Budapest, 1928. 51. oldal

talán ma is élő elnevezése szerint „a törvénytelen gyermek” volt. A törvényhez fűzött akkori kommentár szerint a privilegizálást a házasságon kívül született gyermekkel szemben megnyilvánuló előítélet, a társadalmi megvetés, a házasságon kívül szülő nő, sőt annak hozzátartozóinak szégyenérzete egyaránt indokolta. Ezen túlmenően a privilegizált eset mellett szólt a szülő nőnek a szülés idejében fennálló kivételes állapota, amely egyrészt lelki és fizikai állapotában nyilvánult meg.”¹⁶

„S. Julianna ügyében a Pécsi K. Törvényszék, mint büntető bíróság az 1882. 09. 06. napján megtartott nyilvános végtárgyaláson hozott ítéletet „ő felsége a király nevében”. E végtárgyaláson jelen volt Zsolnay Györgykir. alügyész és Koszits Szilárd védőügyvéd is. Az irányadó tényálladékokat a Baranya megyei alispánjának is külön megküldött ítélet indoklasi részéből ismerjük. Ebből az derül ki, hogy az 1882-ben 17 esztendő villányi lány gyermeket szült, majd a szülést követően újszülöttjét valamely idegen tárgyjal fejbe ütötte, minek következtében az meghalt, végül a már halott újszülöttet erősen bepólyálva a szülésnek helyt adó szoba tőszomszédságában található kályhába rejtette. S. Julianna a Pécsi Kir. Törvényszék előtt kezdetben tagadta azt is, hogy teherben lett volna, s hogy szült volna. Miután azonban „elhalt, erősen bepólyázott gyermeke a konyhában levő kályhában megtaláltatott, bevallotta tettét”. A szakértői vélemények szerint a gyermek életképesen született. Orvos-szakértői megállapítást nyert az a tény is, hogy az újszülött halálát a fején ejtett mély seb okozta. A vagyontalan, írni, olvasni nem tudó, korábban büntetve nem volt S. Juliannát a Pécsi Kir. Törvényszék az 1878. évi V. tc. 284. §-a alapján bűnösnek találta, és 2 évi börtönre és ugyanezen tv. 289. §-a alapján büntetése kiállása után 4 év hivatalvesztésre ítélte.”¹⁷

Több évi előkészítő munka eredményeként 1961-ben jött létre az első átfogó szocialista magyar büntetőkódex, a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyve (Btk.), az 1961. évi V. törvény, amely egységesen szabályozta a büntetőjog egész anyagát. Az 1961. évi V. törvény az emberölésnek ezt az enyhébben minősülő esetét nem tartotta fenn azzal az indokkal, hogy a Csemegi kódex megalkotása idején fennállt viszonyokhoz képest a nők társadalmi helyzetében, a házassági köteléken kívül született gyermek jogállásában, a társadalmi és gazdasági viszonyokban bekövetkezett alapvető változásokra figyelemmel a privilegizált eset fenntartása szükségtelenné

¹⁶Kónya István Kúria, elnökhelyettes: Gyermekölések a bíróságok ítélkezési gyakorlatában. <http://www.lb.hu/hu/sajto/dr-konya-istvan-elnokhelyettes-eloadasa-gyermekolesek-birosagok-itelkezesi-gyakorlataban> (letöltés dátuma:2018.11.15.)

¹⁷ Cseh im.

vált. Tehát az 1961. évi Btk. már nem szabályozta privilegizált esetként a csecsemőgyilkosságot. A miniszteri indoklás szerint a szocializmus fejlődésének, elért szakaszában már nem állnak fenn a privilegizált tényállás fenntartását indokoló körülmények, a nyomor, a kulturális elmaradottság, a házasságon kívül született gyermek joghátránya.¹⁸ Az 1961. évi V. törvény a nők megváltozott társadalmi helyzetére, a gyermek jogállása közti különbség megszüntére, és a társadalmi-gazdasági változásokra figyelemmel szakított a Csemegi-kódex szabályozásával, és a cselekmény megítélését az emberölés alapesete alá vonta.¹⁹ Az 1961. évi V. törvény alkalmazásának több mint másfél évtizedében eredményesen védelmezte a szocialista társadalmi rendet, az állampolgárok személyét és jogait, hozzájárult a közrend és a közbiztonság megszilárdításához.²⁰

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény a korábbi Btk. nyomdokain haladva az alábbiak szerint szabályozta az emberölést a személy elleni bűncselekményeket magába foglaló XII. fejezet az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények címe alatt: 166. § (1) Aki mást megöl, büntetett követ el, és öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. (2) A büntetés tíz évtől tizenöt évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztés vagy halál, ha az emberölést a) előre kitervelten, b) nyereségvágyból vagy c) más aljas indokból, illetőleg célból, d) különös kegyetlenséggel, e) hivatalos személy ellen, hivatalos eljárása alatt, illetőleg emiatt, f) több emberen, g) sok ember életét veszélyeztetve, h) különös visszaesőként követik el.²¹

A büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény 40. §-a kimondta, hogy a Btk. a következő alcímmel és 166/A. §-sal egészül ki: „Újszülött megölése: Az a nő, aki születő gyermekét a szülés alatt, vagy megszületett gyermekét közvetlenül a szülés után megöli, büntetett követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.” A privilegizált eset bevezetésének az indoka az volt, hogy az anya a szülési folyamat során kivételes testi és lelki állapotba kerül, mely befolyásolhatja a beszámítási képességét is. „A privilegizált tényállás kulcsfogalma a szégyen volt.”²²

¹⁸ Cseres im. 52. oldal

¹⁹ Mészáros Ádám: Gondolatok az újszülött megöléséről és a gyermeki élet büntetőjogi védelméről. Jogelméleti szemle, 2002/4. szám <http://jesz.ajk.elte.hu/meszaros12.html> (letöltés dátuma: 2017.05.07.)

²⁰ Kádár Krisztina - Moldoványi György (szerk.): Büntető Törvénykönyv. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979. 15-17. oldal

²¹ [http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/domjanne_hajzsel_krisztina__csecsemogyilkossag_kodifikalasanak_attekintese\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/domjanne_hajzsel_krisztina__csecsemogyilkossag_kodifikalasanak_attekintese[jogi_forum].pdf) (letöltés dátuma: 2018.11.16.) Az infanticidium, azaz a csecsemőgyilkosság kodifikálásának nemzetközi és hazai áttekintése Szerző: Domjáné dr. Hajzsel Krisztina

²² Cseres im. 54. oldal

„Ez állapítható meg a kommentárból, a törvényhez fűzött miniszteri indokolásból is, amely rögzíti, hogy a szülési folyamat során „kivételes testi és lelki állapot” indokolta a privilegizált tényállás megalkotását, amely „sok esetben a beszámítási képességre” is kihatással van. Ugyanakkor hallgatott arról a problémáról, hogy a szülés, bár valóban egy rendkívüli körülmények között lezajló folyamat, de nem minden esetben jár együtt azzal a kivételes testi és lelki állapottal, amely az adott esetben a gyermek megölésénél privilegizáló körülményként vehető figyelembe.”²³

„A törvény - saját indokolása szerint - ezzel orvosolta azt a gyakorlatban felmerült problémát, amely bizonyos elkövetési magatartások értékelhetőségét lényegében megakadályozta, azaz az általános szabályok szerint többszörösen súlyosabban minősülő emberöléssel szemben a megfelelő büntetőjogi szankció kiszabását lehetetlenné tette, ha a szülő nő az újszülött sérelmére a szülés alatt, vagy közvetlenül a szülés után követi el ilyen módon az emberölést. A törvény megszületését megelőzően azonban komoly szakmai vita bontakozott ki a tekintetben, hogy a privilegizált újszülött megölésével egyidejűleg a törvényalkotó a 14 év alatti sérelmére elkövetett minősített esetet is helyezze hatályon kívül, mert a dogmatikai és jogpolitikai ellenmondások csak így oldhatók fel. Végül is erre nem került sor, és szakmai kompromisszum eredményeként az újszülött megölését hatályon kívül helyezte a jogalkotó, viszont a minősített eset maradt. A számok tükrében a következő állapítható meg. 2003. évben a 14 életévét be nem töltött személy sérelmére összesen 7 emberölést követtek el, majd 2004-ben már 16 ilyen bűncselekmény történt. Ennek magyarázata abban keresendő, hogy 2003. március 1-ig még hatályban volt a privilegizált emberölés, de 2004-ben már nem, vagyis a 2003. március 1. előtt elkövetett és ezt követően lezárt nyomozásokkal az ilyen bűncselekmények már kumulálódtak 2004. évben.”²⁴

Ide kapcsolódóan felhozom aBH2000. 527-et, mely kimondja: „I. Ha a szülő nő a születő gyermekét a szülés alatt vagy a megszületett gyermekét közvetlenül a szülés után megöli, a cselekmény jogi minősítése szempontjából szükségtelen az elkövető fizikai és pszichikai állapotának a vizsgálata, nevezetesen hogy az elkövetés aktuális időpontjában a vádlott ténylegesen kivételes testi és lelki állapotban volt-e [1978. évi IV. törvény 166/A. §, 166. § (1) bekezdés, 2. §].

²³ Kónya István Kúria, elnökhelyettes Gyermekölések a bíróságok ítélkezési gyakorlatában
http://www.lb.hu/sites/default/files/sajto/gyermekolesek_honlapra_1.pdf (letöltés dátuma: 2018.07.23.)

²⁴ Kónya István Kúria, elnökhelyettes: Gyermekölések a bíróságok ítélkezési gyakorlatában
http://www.lb.hu/sites/default/files/sajto/gyermekolesek_honlapra_1.pdf (letöltés dátuma: 2018.07.23.)

II. Az a körülmény, hogy az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően a másodfokú bíróság a vádlott cselekményét az emberölés privilegizált eseteként minősíti, nem szükségszerűen teszi indokolttá az elsőfokú bíróság által büntetési tételkeret középértékben megállapított szabadságvesztés tartamának az enyhítését [1978. évi IV. törvény 83. §, 166/A. §].”

Röviden ismertetem az ügyet: Ebben az ügyben a megyei bíróság az 1999. április 29-én kelt ítéletével a vádlott bűnösségét emberölés büntetében állapította meg, s ezért öt 5 évi börtönbüntetésre és 4 évre a közügyektől eltiltásra ítélte. Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a vádlott védője téves minősítés miatt, a cselekmény újszülött megölése büntetteskénti értékelése és enyhítés céljából fellebbezett. Megállapításra került, hogy a megyei bíróság tévedett, amikor a vádlott cselekményét az 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 166. §-ának (1) bekezdésében meghatározott emberölés büntetteként értékelte. Az irányadó tényállás lényege szerint az ötödik alkalommal szülő vádlott a lakásáról elindulva a közeli kiserdőben szándékozta gyermekét megszülni és magára hagyni. A szülés rohamos jellege folytán azonban ez már útközben megtörtént, így az újszülöttet kezével a nadrágjában fogva, majd a méhlepényt is megszülvé, kb. 800 métert megtéve ért ki az erdős részre. Ott az újszülöttet a méhlepénnyel együtt, a köldökzsinór elvágása nélkül a földre helyezte, kétszer közepes erővel fejbe ütötte, majd megfojtotta, avart és földet szórt rá, majd hazament, a ruházatát kimosta, lepihent, este pedig elhíresztelte, hogy gyermekét Budapesten kórházban szülte meg, és ott is hagyta. Az elsőfokú bíróság okfejtése szerint a vádlott fizikai, testi állapota a könnyű, spontán szülést követően már néhány perc elteltével helyreállt, és semmiféle, a normálistól eltérő, patológiás irányú lelkiállapot vagy tudatzavart állapot nem volt feltárható. Mindezekből arra a következtetésre jutott, hogy a vádlott az ölési tevékenység idején nem volt kivételes testi és lelki állapotban, így a közvetlen szülés utáni elkövetési időt javára nem látta megállapíthatónak. Ezért a bűnösségének az enyhébb megítélésű, újszülött megölése büntetében történő megállapítására nem látott lehetőséget. Az 1999. március 1. napján hatályba lépett, a Btk.-t módosító 1998. évi LXXXVII. törvény új tényállást alkotott, a Btk. 166/A. §-ában foglalt újszülött megölése büntettét. E törvényhely szerint az a nő, aki születő gyermekét a szülés alatt vagy megszületett gyermekét közvetlenül a szülés után megöli, büntettet követ el, és 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Az emberölés büntetének alapesetére előírná mérsékeltebb büntetési tételkeret ezáltal elismerte az ilyen ügyekben elkövetett enyhébb ítélkezési gyakorlatot. Ugyanakkor a fenti módosítás új minősített emberölésként határozza meg, és súlyosan

bünteti azt, aki a tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére valósítja meg az élet elleni cselekményt. A vonatkozó miniszteri indokolásból kitűnően az újszülött megölésének privilegizált esetként való megjelenítése a szülő nőnek a szüléskori állapotából indul ki. Az enyhébb megítélést arra építi, hogy a szülő nő a szülési folyamat során kivételes testi és lelki állapotban van, mivel a terhesség ideje alatt az anyai szervezet működési egyensúlyának megtartása mellett biztosítja a magzat zavartalan fejlődését, és ez többek között a hormonháztartás, az anyagcsere, a keringés megváltozását, egyes szervek fokozott megterhelését jelenti. A szülés folyamán a méhmagzatnak az anya testével szerves élettani összefüggése az újszülött megszületése után a köldökzsinór elvágásával szakad meg, a teljes szülési folyamat azonban csak a méhlepény több-kevesebb vérzéssel járó leválását követően fejeződik be. Kétségtelen, hogy a testi és lelki adottságok, a szülés első vagy sokadik volta, az eltérő élethelyzetek különböző lefolyású, más és más lelki élménnyel párosuló szülést eredményezhetnek. Mindezekből azonban csak az a következtetés vonható le, hogy bizonyos körülmények különböző személyeknél fokozottabb vagy kisebb mértékben jelentkeznek. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint „percekkel a szülés lezajlása után” nem helytálló, egyben szükségtelen a különleges testi és lelki állapot meglétének külön vizsgálata és megkérdőjelezése. Az ügyben elfogadott igazságügyi orvos szakértői vélemény is tartalmazza, hogy a szüléshez kapcsolódó periódus általában 72 órára tehető, amikor még a szülés által befolyásolt biológiai mechanizmusok működnek. A méhlepény leválásakor vérveszteség keletkezik, relatív oxigénhiányos állapot alakul ki, és néhány órát igényel a keringés átállása is, ez pedig mindenképpen a szülés utáni időszak. A testi és lelki jelenségek kölcsönhatására utaláson túlmenően a vádlott különös pszichés állapota sem vitatható az újszülöttel kapcsolatban kifejezetten negatív irányú lelki viszonyulás jellemezte. Mindenképpen el akarta titkolni, hogy az újszülöttet nem kórházban szüli, félt, hogy lelepleződik. Az elmeorvos szakértői véleményből is kitűnik, hogy a vádlott nem kóros szintű személyiségzavara és a megindult szellemi hanyatlásos folyamata a cselekmény létrejöttét elősegíthette. Mindezekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a vádlott javára a Btk. 2. §-ának megfelelően az új jogszabályi rendelkezések alkalmazása indokolt. Ezért az elsőfokú bíróság ítéletét a cselekmény minősítése körében megváltoztatta, és a vádlott bűnösségét a Btk. 166/A. §-ában meghatározott újszülött megölése büntetében állapította meg. (Legf. Bír. Bf. IV. 1467/1999. sz.)

A privilegizált elbírálás azonban nem tartott sokáig. A büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi II. törvény 88. § (1) bekezdés e) pontja 2003. március 1-től hatályon kívül helyezte a Btk. újszülött megöléséről rendelkező 166/A. §-át. A törvény tehát ettől az időponttól minősített emberölésként határozta meg a tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére történő elkövetést. E módosítás folytán tehát annak a nőnek a cselekménye, aki 2003. március 1. előtt vitte véghez a cselekményt, kettőtől nyolc évig tartó szabadságvesztéssel volt fenyegetve, míg aki 2003. március 1. napját követően követte el, tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel vagy életfogyig tartó szabadságvesztéssel volt büntethető.

II. Az újszülött megölése mint a 14 életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberölés (az emberölés minősített esete)

A bűncselekmény általános törvényi tényállás egyik eleme a társadalomra veszélyesség. A jelenleg hatályos Büntető Törvénykönyvünk, a 2012. évi C. törvény (Btk.) 4. § (1) bekezdése kimondja: „Bűncselekmény az a szándékosan vagy - ha e törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli - gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre e törvény büntetés kiszabását rendeli. A (2) bekezdés alapján társadalomra veszélyes cselekmény az a tevékenység vagy mulasztás, amely mások személyét vagy jogait, illetve Magyarország Alaptörvény szerinti társadalmi, gazdasági, állami rendjét sérti vagy veszélyezteti.”

A Btk. nem tartalmaz külön rendelkezést az újszülöttek meggyilkolására vonatkozóan. A törvény az emberölést az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekményeket magába foglaló XII. fejezetének 160. § (1) bekezdésben szabályozza az alábbiak szerint: „Aki mást megöl, büntetett miatt öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.” Ez a törvényi tényállás, melyből a minősített esetek le vannak vezetve. A Btk. 160. § (2) bekezdése i) pontja szerint: „A büntetés tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha az emberölést tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el.” Tehát az újszülöttek ellen elkövetett emberölést jelenleg a Büntető Törvénykönyv az emberölés minősített esetei között szabályozza.

Az emberölés jogi tárgya az emberi élet, az emberi élet sérthetetlenségéhez fűződő társadalmi érdek. A jogi irodalom az emberi élet kezdetét a szülési folyamat megindítását, a tolófájások kezdetét tekinti. A bűncselekmény passzív alanya a másik élő ember. Az emberi élet kezdetének időpontja az emberölés körében a születés folyamatának megindulása, az ún. tolófájásokkal a magzatnak az anyaméhől való eltávolításának megkezdődése. Az emberi élet végével kapcsolatosan is felmerül a kérdés, hogy meddig tényállásszerű az ölés, azaz mely időpont tekinthető a halál beálltának.

Az emberölés nyitott törvényi tényállás. Bármely magatartás tényállásszerű, mely halált idéz elő.

Az Alkotmánybíróság a 23/1990. (X.31.) AB határozatában megfogalmazta, hogy az emberi élet minden mást megelőző legnagyobb érték, az élethez fűződő jog olyan korlátozhatatlan alapjog, amely számos egyéb alapjognak a forrása és a feltétele. „Az ember létezése és méltósága, mint maga az emberi egység, valójában nem is jog, mert az emberi lényeg a jog számára tulajdonképpen transzcendens, azaz hozzáférhetetlen. Az emberi jogok katalógusában és a modern alkotmányokban az emberi élet és méltóság ezért elsősorban nem is mint alapjogok, hanem mint a jogok forrásai, mint jogon kívüli értékek szerepelnek, amelyek sérthetetlenek. E sérthetetlen értékek tiszteletben tartásáról és védelméről kell a jognak gondoskodnia.”²⁵

Az emberi élet a halál beálltáig tart. Orvosi szempontból különbség van a klinikai és a biológiai halál között. Klinikai halálról akkor beszélünk, amikor a szív és a légzőszervek működése megszűnik. A biológiai halál pedig akkor áll be, amikor a központi idegrendszer működése megszűnik. A büntetőjog az élet megszűnésének a biológiai halál beálltát fogadja el.

Az emberölés bűncselekmény szándékosan és gondatlanul is elkövethető. Szándékosság esetén az elkövető tudatának át kell fognia, hogy cselekménye a passzív alany halálához vezet (vagy vezethet), amelyet azt kívánva vagy abba belenyugodva valósít meg. A gondatlan emberölés elkövetési magatartása is tevészel és mulasztással egyaránt megvalósulhat. Befejezett a bűncselekmény a halál (vagy az irreverzibilis agyhalál) bekövetkezésével.

²⁵ 23/1990. (X.31.) AB Határozat.

Az emberölés elkövetésének módját általában az elkövetési tárgy jellege határozza meg, s minthogy az emberölés tárgya az emberi élet, tényállásszerű ölési magatartáson az olyan tevékenységet és mulasztást értjük, amely alkalmas a sértett halálának a bekövetkezésére. Az elkövető magatartása nemcsak közvetlenül válhat okozójává a sértett halálának, hanem az elkövető felhasználhat fizikai és pszichikai eszközöket is. A fizikai eszközök lehetnek különféle tárgyak, például kés, karó, borotva, mérge, fegyver, pszichikai eszközök pedig amik lélektanilag hatnak a sértettre. Eszköz nélküli elkövetés sem ritka, ilyenre példa a megfojtás, agyonverés, ami sajnos gyakori módja az újszülöttek sérelmére elkövetett ölési cselekményeknek.

Az emberölés eredmény bűncselekmény, a törvényi tényállás eleme a halálos következmény előidézése. A büntetőjogi felelősség akkor állapítható meg, ha az elkövetési magatartás és az eredmény között okozati kapcsolat áll fenn. Az emberölés befejezett, ha a sértett halála bekövetkezik. A kísérlete akkor valósul meg, ha az elkövető megkezdte a szándékos ölési magatartást, de nem fejezte be. Az emberölés alanya bármely beszámítási képességgel rendelkező személy lehet. Az emberölést több személy is elkövetheti egymással együttműködve, amikor is a társtettesek mindegyike kifejtji a törvényi tényálláshoz szükséges magatartást, úgy, hogy azok együttesen eredményezik a halál bekövetkezését. A társtetteség esetén a két vagy több személy egymás tevékenységéről tudva, közös akaratelhatározással valósítja meg a cselekményt. A felbujtás pedig akkor valósulhat meg, ha az ölési cselekmény legalább a kísérleti szakba jut. A bűnsegély egy olyan szándékos magatartás, amely elősegíti az ölési cselekmény véghezvitelét. Egyenes szándékkal követi el a cselekményt, aki magatartásának a következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik. Eshetőleges szándékkal cselekszik, aki magatartásának következményeit látja, de belenyugszik a bekövetkezésébe. Egyenes szándék esetében az elkövető kifejezetten akarja, hogy a sértett halála bekövetkezzen, eshetőleges szándék esetében pedig belenyugszik a halál bekövetkeztébe.

1. Az újszülöttek sérelmére elkövetett ölési cselekmények elkövetési magatartásai (régén és napjainkban)

Cseh László István Újszülött-ölések egyetemes jogtörténeti és családszociológiai vizsgálata című tanulmányában Újszülöttölések a Dél-Dunántúlon 1881-1902 között cím alatt írja, hogy a BML-ban őrzött, 1881-1902 között keletkezett büntető-periratokban föllelhető adatokat tanulmányozta, és

többek közt megállapította, hogy: ...a legtöbben egyszerűen megfojtották újszülöttjüket. Így K. Juli, akinek „ujdonszülött gyermeke élve jött a világra, rövid ideig élt is, halálát a nyak szorítása, elcsavarása, a nyakcsigolyák törése által okozott fulladás idézte elő”. Vagy A. Terézia, aki újszülöttjét „nyakánál megragadta, rőzse közé dobta”, majd „több köteg rőzsével betakarta, sőt, [...] ezután a gyermeket minden segély nélkül” magára hagyta. Mások az újszülött fejét verték kemény, súlyos, vagy tompa tárgygal (17%). Több, „az iratoknál fekvő hulla-boncolási jegyzőkönyv illetve az arra fektetett orvos szakértői vélemény” állapítja meg, hogy „az újszülött fején feltétlen halálos mély seb” volt található. Több újszülött halálát okozta a „köldökszínór el nem kötése” (14%). Néhányan egyszerűen élve földelték el újszülöttjüket (17%). Volt olyan is, aki „lúggal telt fazékba tette az újszülöttet” (4%), s akadt olyan is, aki a pincében található „meszes hordó alá tette”, illetőleg „zsákba rejtette” a magatehetetlen csöppséget (7%). Egy ítéletben olvasható, hogy „az ujdonszülött orrán s száján horzsolások, nyakán pedig az odaszorítás folytán kézzel való szorítás nyomai találtattak” Elmondható tehát, hogy a tettesek rendszerint semmivel nem indokolható, különös, szükségtelen brutalitással ölték - s tegyük hozzá ölik meg ma is - újszülöttjüket. Egyetlen esettel találkozott, ahol az anya a létra hatodik fokáról esett le, jutott eszméletlen állapotba, szült meg, s tiport újszülöttje fejére. A bíróság őt nem találta bűnösnek. Feltűnő, hogy az áldozatok közt csaknem kétszer annyi lánykát (46%) találunk, mint fiúcskát (21%). Az áldozatok hulláját az elkövetők igyekeztek eltüntetni. Legtöbben árnyékszékbe, pöcegödörbe dobták a hullát (26%). Mások kamrában, faskamrában, kertben, akácosban, diófa vagy disznóól alá ásták el (37%). Volt, aki kútba, patakba dobta, vagy híd alá rejtette áldozatát (16%). Néhány hulla elhagyott helyen például Szudaras-pusztán, országút melletti szakadékban találtatott meg (10%). Egy asszony az irgalmasok templomának pincéjében levő hamus ládát gondolta megfelelő rejtekhelynek. S. Julianna a kályhát. Egy Overpeck-vizsgálat rámutatott arra, hogy az e bűncselekményt elkövető nők 62%-a később öngyilkos lett. Nem tudták földolgozni a földolgozhatatlant, nem tudtak együtt élni bűnösségük tudatával. Az eljárási (boncolási, orvosi, szakértői, tanúzási, ügyvédi) költségeket a vagyontalanság miatt behajthatatlannak ítélte a bíróság.”²⁶

Az ölési módszerek, és a kegyetlen cselekedetek az idő múlásával nem változtak. Az ölési cselekmény mind tevőleges magatartással, mind mulasztással megvalósulhat. Az esetek igen nagy hányadában az elkövető passzív, illetve nem erőszakos módon okozta újszülöttje halálát, se tény

²⁶ Cseh im.

legalábbis megengedi azt a feltételezést, hogy az elkövetési cselekmény inkább a titokhelyzet fenntartási kényszerére, így inkább az esetleges, mint az egyenes ölési szándékra utal.²⁷

Az elkövetési mód tehát aktív és passzív magatartással is megvalósulhat. Amennyiben a cselekmény aktív módon, tehát a szülő nő tevékeny közreműködése által kerül elkövetésre, azt általában kegyetlen brutalitás jellemzi, melyet a szülés helyszíne, ezzel összefüggésben a rendelkezésre álló eszközök nagymértékben meghatároznak. Általában elmondható, hogy ezen brutális bántalmazás akkor valósul meg, amikor az újszülött gyermek sírása a szülő nő környezete előtti „lebukását” eredményezheti. „A gyermek megszületése a titokkényszer újabb feladatát jelenti, mégpedig a szülés utáni, többnyire fizikai megviselt állapotban. A szülést követően a következő cél, hogy ha már hónapokig sikerült a titok megtartása, akkor a gyermek önálló léte se derüljön ki.”²⁸

Az elkövetők sokszor a terhességet és a szülést is titkolják, ezért olyan elkövetési módot választanak, amely megakadályozza az élve született gyermeket az életjel adásában, abban, hogy hangosan sírjanak, hiszen ezt meghallhatják a családtagok, esetleg a szomszédok. A nők ennek megfelelően az újszülöttet minél előbb megölik, olyan módszert alkalmazva, mellyel a gyermek halála leggyorsabban megtörténik. A brutális módszereket lélektani szempontból érdemes megvizsgálni. Azon esetekben, amikor a szülő nők aktív beavatkozás során bántalmazza az újszülöttet, általában a szülést követően fennálló kimerült állapotban vannak.

Az aktív emberi magatartással megvalósított újszülött megölése vonatkozásában az elkövetési módokat nem lehet taxatív kimerítő felsorolással bemutatni, tekintettel arra, hogy minden eset más és más körülmények között történik, azonban példákkal lehet szemléltetni:

- A Debreceni Ítéltőháza Bf.II.545/2016/8. számú ítéletéből: „Az események folyamatában a cselekmény az előre kiterveltnél is nagyobb embertelenséggel került megvalósításra, a nyilvánvalóan magatehetetlen újszülött úgy szenvedett traumás shock következtében erőszakos halált, hogy a többszöri erőbehatások leginkább mellkasát érték, s e szúrások közül 2 rendbeli is áthatoló, életveszélyes sérülést eredményezett. Emellett az I. r. vádlott által más módon okozott további sérülés, a sértett fejének kád pereméhez ütése a jobb

²⁷ Cseres im. 54. oldal

²⁸ Uo. 123. oldal

oldali farcsont darabos törésével, az agyállomány zúzódásával is járt, így valóban olyan mérvű embertelenségre lehet vonatkoztatni, ami a különös kegyetlenséggel történő elkövetés törvényi tényállását kimeríti.”

- A Kecskeméti Törvényszék 2.B.209/2015/23. szám alatti ítéletéből idézem: „...a folyamatosan, hangosan síró gyermeket a vádlott kivette az árnyékszék ürteréből, közepes erővel megragadta a törzsén, és legalább egy esetben a gyermek fejét közepes vagy annál nagyobb erővel egy kemény felülethez csapta. Az újszülött továbbra is sírt, ezért a vádlott egy helyszínen talált szőnyegdarabbal a testet becsavarta, és a gyermeket az árnyékszék előtti területen egy esetben közepes vagy annál nagyobb erővel a földhöz csapta; ennek következtében a gyermek feje ismét kemény felülethez csapódott.” A durva brutalitást jellemzi, hogy a bántalmazás következtében milyen sérüléseket szenvedett el a sértett: „ a jobb oldali IV-VII. bordák sorozatos törése, a bal szem alatt, a mellkason, a jobb combon a bőr repesztett sérülései, a szemek, a száj körül, a hátsó garatfalon, a bal halántéktájon, a nyakon körkörösén, a bal lapocka felett, a mellkason, a bal kulcscsont felett, a bal combon a bőr horzsolásai, a fej és az arc bőrének bevérvése, a mérsékelt agyvizenyővel, a fejszak vérömlenyével, mindkét halántéklebeny kiscsókú vérzéses zúzódásaival járó bal oldali falicsont törés, keményagyburok feletti vérzéssel társuló jobb oldali falicsont benyomatos, darabos törése.”
- Átlaghoz képest durvább elkövetésről a BH. 2002.44. számú esetben is olvashatunk: „A vádlott a helyzeténél, állapotánál fogva teljesen kiszolgáltatott, védekezésre képtelen újszülött felső testére térdelt, majd három ízben késsel a mellkasába szúrt.”
- A megfojtás: H. Zsuzsannának sem a családja, sem környezete nem tudott arról, hogy gyermeket vár. A nő 2009. május 4-én hajnalban, dunakeszi otthonában életet adott egy kisfiúnak, akit a nyomozás adatai szerint megfojtott, majd - hogy a családja előtt titkolja tettét - a babát hűtőszekrénybe rejtette. A rendőröknek is azt mondta: maga sem tudta, hogy gyermeket vár.²⁹
- ABH 2002. 128. számú döntésben szerepel: „Az újszülött megölésének büntettét elkövető vádlott az újszülöttet a szeméttároló konténerbe dobása előtt súlyosan bántalmazta. Az

²⁹ Szabó Anna: A női bűnözés az újabb kriminológiai irodalomban, 21. oldal
http://arsboni.hu/dolgozatok/buntetojog/Szabo_Anna_A_noi_bunozes_az_ujabb_kriminologiai_irodalomban.pdf (letöltés dátuma: 2018. 11. 15.)

újszülött fején fellelt többrendbeli, nagy erőbehataást igazoló magatartás tekintetében - mint ahogy a nyakán levő mély, körömtől származó és bevézseses sérülések körében is - határozottan kifejezett testi bántalmazást véleményeztek. Emellett a sértett újszülött nyakán levő sérülések nyilvánvalóan nem keletkezettek a becsomagolását követően, és a későbbiekben a vádlott védekezésében is a lakás szerepelt a bántalmazás helyeként. Mindezekre figyelemmel helytálló a megyei bíróságnak az a ténybeli következtetése, hogy pontosan meg nem állapítható körülmények között a vádlott még a lakásban bántalmazta az újszülöttet.”

- 2008-ban egy tinneyi lány úgy ölte meg újszülöttjét, hogy annak szájába WC-papírt tömött. A lány jó körülmények között élt, de mindvégig titkolta a terhességét szülei elől. A szülők akkor tudták meg, hogy lányuk terhes volt, amikor a mellékhelyiségben találtak rá, eszméletlen állapotban. A lány mellett ott volt a halott csecsemő, akinek a szájában WC-papír volt, valószínűleg az elkövető azt próbálta megakadályozni, hogy a gyermek sírása elárulja.³⁰

A passzív magatartás jellegzetes eseteire néhány példa:

- A Debreceni Ítéltábla Bf.290/2017/6. számú határozatából: „A három gyermekes vádlott nyilvánvalóan tudatában volt, hogy milyen jelentőséggel bír az újszülött megfelelő ellátása életben maradásához figyelemmel a -16 Celsius fokos külső hőmérsékletre is. Ennek ellenére ellátásáról semmilyen szinten nem gondoskodott, az udvari árnyékszékbe, a fekáliába helyezte és rá fűrészpport szór.”
- ABH1995. 439. kimondja, hogy: „nem az ölésre irányuló eshetőleges, hanem a mulasztással megvalósított egyenes szándékra vonható jogi következtetés, ha az eltitkolt terhesség után a szülő nő az élve született, életképes újszülöttet a WC kövezetére helyezve sorsára hagyja, és a gyermek az ellátatlanság folytán meghal.”
- A Debreceni Ítéltábla Bf.I.127/2008/4. számú ítéletéből.: „ Az újszülött halála ellátatlanság miatt, kihűlés, következményes keringés- légzésleállítás miatt, a vádlott tiszta mulasztásos cselekvése folytán következett be.”

³⁰<https://index.hu/bulvar/horror0512/> (letöltés dátuma: 2018.11.02.)

- Bács-Kiskun Megyei Bíróság 11.B.483/2007/19. számú ítéletéből: „a vádlott ...a wc csésze fölött ülve megszülte egészséges leánygyermekét, majd ezt követően a méhlepényt is. A köldökzsinórt ollóval elvágta, majd az újszülöttet és a méhlepényt a szennykosár mellett talált sárga színű üres nejlon zacskóba rejtette, és a helyiségben levő Whirlpool típusú felültöltős mosógépbe helyezte, melynek forgódobját lezárta.. Az újszülött halálának oka magára hagyás, ellátatlanság volt.”
- BH 1983.178.-ból idézem: „Közvetlenül a szülés megindulása után a vádlott arra az elhatározásra jutott, hogy gyermekét megöli, ezért semmit nem tett annak érdekében, hogy a gyermek ne essen az árnyékszékbe. A köldökzsinór a gyermek súlyától fogva leszakadt és az érett, életképes állapotban született újszülött az ürülékbe esett, ahol rövid időn belül megfulladt.”

Két példa a gondatlan elkövetésre:

- A Fővárosi Ítéltábla 2017. február 8. napján T. É. vádlott ellen emberölés büntette miatt indult büntetőügyben ítéletet hirdetett, az elsőfokú bíróság ítéletét a jogi minősítés tekintetében megváltoztatta és a vádlott büntetését enyhítette. A megismételt eljárásban első fokon eljáró Balassagyarmati Törvényszék 2016 szeptemberében T. É. vádlottat emberölés büntette miatt 7 év fegyházbüntetésre és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte. Az ítélet ellen az ügyész súlyosításért, a vádlott és védője felmentésért illetve enyhítésért fellebbezett. A bíróság által megállapított tényállás szerint a vádlott 2013 tavaszán észlelte, hogy terhes, de orvoshoz sem akkor, sem később nem ment, mert attól tartott, ha kiderül, abból otthon baja lesz, másrészt munkába akart állni és úgy vélte, hogy ennek a terhesség akadálya lehet. Egy kórházban helyezkedett el, ahol észlelték állapotát, szakorvosi ellátásban is részesült, és úgy döntött, örökbe adja a gyermeket. Nevelőszülei előtt továbbra is titkolta terhességét. A vádlott júliusban mátranováki otthonában életképes kislányt szült. Abban a hitben, hogy a csecsemő halott, pelenkába csomagolta és egy szekrénybe tette. Orvosi segítséget nem kért, a lakásban lévő nevelőszüleinek sem szólt. Később begyűjtött a kandallóba, és a tűzbe tette az akkor már halott gyermeket. Később meggondolta magát, a tüzet eloltotta, a tetemet még egy pelenkával körbetekerte, majd a padláson egy nejlonzatyorba helyezte és egy papírdobozba rejtette. Mindezek után néhány

óra múlva Salgótarjánba utazott, hogy a megbeszéltek szerint találkozzon a gyámhatósági ügyintézővel. Közben telefonon újabb időpontot beszélt meg az ügyintézővel is, akinek hasfájásra panaszkodott. Az ügyintéző javasolta, hogy menjen mielőbb orvoshoz. A megyei kórházban a főnővér észlelte, hogy a vádlottnak már nincs „pocakja” és felszólította a vádlottat, hogy azonnal vizsgálta meg magát a szülészetben. A vizsgálat során mondta el a vádlott, hogy a gyermekotthon van a padláson, és azt állította, hogy halva született. A gyermek élve született, és halálát kizárólag az ellátatlanság folytán bekövetkezett lehülés okozta.³¹

- A Fővárosi Ítéltábla Dr. Elek Balázs vezette tanácsa a vádlott cselekményét emberölés vétségének minősítette és az elsőfokú bíróság által kiszabott büntetést 2 év 6 hónap fogházra enyhítette. A közügyektől eltiltás büntetést pedig mellőzte. A tanács elnöke az indokolásában előadta, hogy a vádlott tudatállapota a cselekmény elkövetésekor szorosan összekapcsolódott a szándékával. A vádlott abban a tudatban volt, hogy a gyermek halva született, és így nem részesítette megfelelő ellátásban az újszülöttet. A vádlott ezen tévedését a gondatlansága okozta. Szándékos emberölést nem lehet ilyen esetben elkövetni. A gyermek halála gondatlanságból fakadt, így a másodfokú bíróság a gondatlanságból elkövetett emberölés vétségét állapította meg. A cselekmény büntetési tétele 1-től 5 évig terjedő szabadságvesztés, ehhez mértén enyhítette a vádlott büntetését.³²

A BH 1983.178. számú bírósági határozat az újszülött megölésére irányuló egyenes és eshetőleges ölési szándék elhatárolásáról szól. A jogeset adatai szerint a vádlott 22 éves, gimnáziumi érettségistett, szüleivel együtt élő nő volt, aki munkahelyén kifogástalanul dolgozott. A vádlottnak 1979-ben és 1980-ban is voltak terhesség megszakításai, majd 1981-ben is észlelte, hogy terhes. A terhességét eltitkolta. A vádbeli napon a vádlott a munkahelyén rosszul lett, majd hazament, alhasi görcsei voltak, majd éjjél körül a falusi árnyékszékhez sietett, s mintegy 15 perc után megszülte gyermekét. Közvetlenül a szülés megindulása után a vádlott arra az elhatározásra jutott, hogy gyermekét megöli, ezért semmit nem tett annak érdekében, hogy a gyermek ne essen az árnyékszékbe. A köldökzsinór a gyermek súlyától fogva leszakadt és az érett, életképes állapotban

³¹<https://birosag.hu/szakmai-informaciok/altalanos-sajtokozlemeny/fovarosi-itelotabla-gondatlansag-miatt-halt-meg-az> (letöltés dátuma:2018. 11. 26.)

³²<https://birosag.hu/szakmai-informaciok/altalanos-sajtokozlemeny/fovarosi-itelotabla-gondatlansag-miatt-halt-meg-az> (letöltés dátuma:2018. 11. 15.)

született újszülött az ürülékbe esett, ahol rövid időn belül megfulladt. A bíróság az igazságügyi orvosszakértői véleményt is figyelembe véve megállapította, hogy a vádlott végig tudatosan cselekedett, szándéka nem eshetőleges szándék volt. Az adott esetben a vádlott a terhességét eltitkolta, a cselekmény elkövetésének a napján a szülés előjeleit (rendszeres fájdalmak, a magzatvíz elfolyása) és a szülés megindulását felismerte. Ekkor határozta el, hogy a gyermeket megöli. Az újszülött megölésének éppen egyik jellegzetes elkövetési módja a falusi árnyékszékbe való szülés, amikor az anya tisztában van azzal, hogy az újszülött szükségszerűen elpusztul, és abban a feltevésben is cselekszik, hogy a cselekmény elkövetése titokban marad. Amikor tehát a vádlott szándékának megfelelően ilyen helyzetben szülte meg a gyermekét, nemcsak belenyugodott a gyermek halálába, hanem célja kifejezetten a halál előidézésére irányult. (Legf. Bír. Bf. II. 552/1982. sz.)

A Debreceni Ítéltábla Bf.II.871/2013/8. számú határozatából a következő gondolatokat szeretném kiemelni: az ítéltábla ezen ügyben nem találta alaposnak sem a vádhatóság, sem pedig a védelem oldaláról bejelentett fellebbezéseket, a bejelentett perorvoslatok folytán az ítéltábla teljes terjedelmében felülbírálta az elsőfokú bíróság ítéletét. Az ítéltábla megállapította, hogy helyes volt az elsőfokú bíróság azon következtetése, hogy a vádlott eshetőleges szándékkal követte el a bűncselekményt. Az ítéltábla azt is megállapította, hogy az a tény, hogy a vádlott mulasztással valósította meg a bűncselekményt, önmagában valóban nem zárja ki az egyenes szándékot, azaz, hogy a vádlott kívánja cselekménye következményeit. Nincs olyan megállapított tény, melyből kétséget kizáróan következtetni lehetne a vádlott egyenes szándékára. A vádlott az újszülött gyermekét semmilyen módon nem bántalmazta, annak halálát tevőleges magatartással előidézni nem kísérelte meg, a méhlepényt dobta a kútgyűrűbe, a gyermeket a lakásban ágyon, plédre fektette, ahol esélye volt a feltalálásának. Ezért helyes az első fokú bíróságnak az a következtetése, hogy a vádlott eshetőleges szándékkal követte el a cselekményt. Az ítéltábla azt is megállapította, hogy az elbíráláskor hatályban lévő Btk. enyhébb elbírálást eredményez a vádlott számára, mint a cselekmény elkövetésekor hatályban volt 1978. évi IV. törvény. A vádlott cselekménye ezért a Btk. 160. § (1) bekezdésben meghatározott, és a (2) bekezdés i) pontja alapján tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberölés büntettének minősült.

Dr. Cseres Judit *Eltékozott újszülöttek* című könyvében írja, hogy a szülőanya az újszülöttet legtöbbször azonnal valamilyen textildarabbal letakarja, vagy be is bugyolálja. Leginkább azért kerül erre sor, hogy a sírás miatt ne derüljön ki a szülés ténye. Az is előfordult, hogy az anyák nem tesznek semmit az újszülöttel, árnyékszékbe szültek meg, és eszméletüket is elveszíthetik. Az általa vizsgált esetek közül az újszülöttek majd fele az anya passzív magatartása következtében vesztette el az életét, 28%-a pedig fulladás miatt hunyt el. Azonban az anyák közel egynegyede tevéleges bántalmazással ölte meg gyermekét.

Guzi Zsuzsanna *Néhány percnyi élet büntetőjogi „értéke”* című tanulmányában megtörtént esetekből idéz példákat, melyekből szintén megállapítható, hogy számos elkövetési magatartás elképzelhető, melyek közül idézek: „...úgy gondoltam, hogy lehet, hogy csak annyi baja van, hogy nincs melegben, ezért bepólyáztam egy sötétítő piros anyagba. Vártam kicsit, hogy a melegben felsír-e, de nem történt semmi. Kb 30-40 percig tartottam így pólýába az ölemben. Utána sem adott életjelet, így úgy döntöttem, hogy teljesen betakarom, amit meg is tettem. Utána betettem a becsomagolt halott magzatot egy COOP-os szatyorba és betettem a szekrénybe...”

Nincs két egyformán elkövetett bűncselekmény, bármennyire felfedezhetőek számtalan hasonlóságok az egyes esetek között. Gyakran komplikációmentesen folyik le a szülés, és lehet, hogy sosem derül fény a kegyetlen tette, de az is lehet, hogy a nyomozás a kórházba szállítás miatt veszi kezdetét.³³

A cselekmény jogi tárgya az emberi élet, vagyis az újszülött élethez való jogának büntetőjogi védelme.

Az újszülött megölésének passzív alanya csak élve született gyermek lehet. Az EBH2011. 2392.kimondja: „A halál beálltát követően, passzív alany hiányában - az elkövető akaratától függetlenül - emberölés nem követhető el. A halva született újszülött ellátatlanul hagyása ezért alkalmatlan kísérletet nem valósít meg. Passzív alany hiányában nem az alkalmatlan kísérlet jogkövetkezményeit kell alkalmazni, hanem - bűncselekmény hiányában - felmentő ítéletet kell hozni [1978. évi IV. törvény 17. § (2) bekezdés, 166. §].”

³³Guzi Zsuzsanna: *Néhány percnyi élet büntetőjogi „értéke”*. De iurisprudenciaetiurepublico, Jog-és politikatudományi folyóirat, VII. évfolyam 2013/2. szám. <http://dieip.hu/wp-content/uploads/2013-2-08.pdf> (letöltés ideje:2017.04.24.)

Az adott tényállás szempontjából csupán annak van büntetőjogi relevanciája, hogy az újszülött élve jött-e a világra, vagy sem, annak nincs, hogy a gyermek egyébként életképes volt-e, vagy bármilyen, első látásra is felismerhető testi fogyatékoságban, torzulásban szenvedett-e.

2. Kikből lesznek elkövetők?

A bűncselekmények kialakulásában egyrészt szerepet játszik az elkövető személyisége, tulajdonságai, másrészt a bűncselekményt elkövető személyt körülvevő környezet.

A nők bűnelkövetése, főként az erőszakos cselekmények tekintetében a kriminológiai vizsgálatok régóta kutatott területe. A nők bűnelkövetési aktivitása mindig is elenyésző volt a férfiakéhoz képest. A nők által elkövetett emberölések leggyakrabban előforduló típusa a férj/partner sérelmére, hosszú ideje fennálló konfliktusos viszonyból eredő elkövetés, valamint szintén jellemző a saját gyermek ellen fordulás. Előbbi a „bántalmazottnószindróma” esete, míg az utóbbi lehet a „szülés utáni pszichózis” vagy a súlyos depresszióból adódó kiterjesztett öngyilkosság is. E megállapításokat empirikus kutatásaink teljességgel alátámasztották.³⁴

Amikor e témában keresgéltem, olvastam, egyértelműen rájöttem, hogy nem lehet kategorizálni, hogy kik válnak elkövetővé, milyen személyiség jellemző rájuk, kik és milyen körülmények hatására cselekednek. Általánosítani semmiképp nem érdemes, mert az esetek mutatnak ugyan közös jellemvonásokat, de mégis egyediek és másak. Vagy az elkövető családi háttere, vagy a személyisége, vagy az elkövetése módszere miatt. Azonban mégis lehet valamilyen csoportosítást felállítani: Dr. Cseres Judit *Eltékozott újszülöttek* című könyvében leírja, hogy az elkövetői kör tekintetében három csoport alkotható. Az első csoportba a hajadonok tartoznak, akiknek terhesége többnyire futó kapcsolatból származik, ők általában a fiatalabb korosztályba sorolhatóak. Ez lényeges különbség, hiszen a fiatakorúak, fiatal felnőttek aránya az emberöléseknél elhanyagolható volt, de a gyermekölések tekintetében számuk magasabbra tehető. A második csoportot a házasságban élő nők alkotják, akik már nem olyan fiatalok és általában már van egy vagy több gyermekük is. A harmadik csoport tagjai azok az elkövetők, akik rendezetlen családi körülmények között élnek, nincs biztos élettársi kapcsolatuk, esetleg volt párjuktól estek teherbe. Raskó

³⁴Bolyky Orsolya: *Az emberölések jogi és kriminológiai jellemzői, különös tekintettel a mentális tényezők büntetőjogi értékelésére.* Doktori értekezés. 2017. 79. oldal.
https://jak.ppke.hu/uploads/articles/12332/file/Bolyky_O_doktori_dolgozat_k.pdf (letöltés dátuma: 2018.08.09.)

Gabriella és Cseres Judit kutatásai is alátámasztják, hogy a rendezetlen körülmények között élő nők nagyobb számban követnek el ilyen cselekményeket.³⁵

Cseh László István Újszülött-ölések egyetemes jogtörténeti és családszociológiai vizsgálata című tanulmányában Újszülöttölések a Dél-Dunántúlon 1881-1902 között cím alatt azt is leírta, hogy a BML-ban őrzött, 1881-1902 között keletkezett büntető-periratokban fellelhető adatok tanulmányozása következtében arra a megállapításra is jutott, hogy: „A vádlottak többségükben egyedülálló nők (hajadonok 60%, özvegyek 8%, férjüktől külön élők 3%) voltak, akik egyedül követték el tettüket. Az elkövetők életkorát vizsgálva megállapította, hogy a vádlottak többsége fiatal volt. Köztük volt, aki 16 évesen követte el e bűncselekményt. A legtöbb tettes a 21-25 év közötti korosztályból került ki. Idősebb jóval, illetve egyre kevesebb. A vádlottak születési helye általában falu, illetve kisebb lélekszámú város. Minden felekezeti magáénak vallhatott elkövetőt - hozzávetőlegesen az országos aránynak megfelelően. A legtöbb tettes gyermektelen volt (52%). Jóval kevesebb egygyermekes (27%), még kevesebb kétgyermekes (18%) anya. A vádlottak többsége, majdnem 2/3 része, írni és olvasni sem tudott. Az elkövetők közt találunk cselédeket (31%), szolgálókat (31%), napszámosokat (23%), illetőleg földművelőt (4%), kisegítő családtagot, segédmunkást (4%)”.

Az elkövetők döntő többsége tinédzser korú, vagy húszas éveinek elején járó, közepes intelligenciájú iskolás, szüleivel együtt élő, alig ismert alkalmi partnerétől teherbe eső lány. Ez az első terhessége, amelyet nem kívánt, de felismert, ezzel szemben végig titkolja, orvosi ellátást nem vesz igénybe, és mások segítségét sem keresi. Valamennyien bizalmatlanok a szüleik és a környezetük iránt, pedig sokszor a családi körülmények ezt nem indokolják. Általában zavartalan szülés után, átlagos súlyú csecsemőt egyedül hoznak a világra, akiket vagy azonnal elhallgattatnak, vagy ellátatlanul hagynak. A gyilkosságra leggyakrabban a szülő nő környezetében, otthon vagy az udvarban kerül sor, és az anya vérzéses állapota miatt derül ki.³⁶

Dr. Cseres Judit fent említett könyvében kitér arra is, hogy az újszülöttjüket megölő, de még inkább meghalni hagyó nők elemzése esetében az volt a tapasztalata, hogy az iskolázatlanság jellegzetes

³⁵ Szabó Anna: A női bűnözés az újabb kriminológiai irodalomban. 2012.
http://arsboni.hu/dolgozatok/buntetojog/Szabo_Anna_A_noi_bunozes_az_ujabb_kriminologiai_irodalomban.pdf (letöltés dátuma: 2018.11.02.)

³⁶ Különös kegyetlenséggel, Fiatalkorú és fiatal felnőtt emberülést elkövetők kriminológiai vizsgálata, Országos Kriminológiai Intézet, 2015. 145. oldal

hiányai állapíthatóak meg, s ezek a hiányok önmagukban még nem, de a teljes szocializáció általános hiányait növelve már szolgálhatnak az elkövetés általános háttérmotívumaként.

Az újszülött megölésének bűncselekményét túlnyomó részt saját, vér szerinti családjukban nevelkedett lányok, asszonyok követik el. Dr. Cseres Judit által vizsgált esetekben elenyésző számban voltak azok, akik nevelőszülőknél, rokonoknál nevelkedtek. A tettesek között nem fordult elő olyan lány, aki bennlakásos intézményben élt, hiszen az ott élő leányok terhességére az intézmény keretei között gyorsan fény derülhetett.³⁷

Az újszülöttek megölésével végrehajtott csecsemőgyilkosságokat főként falusi, tanyasi környezetben követik el. A bűnelkövető anyáknál az intellektuális szint az átlagosnál alacsonyabb. Gyakran meghatározó szerepe van az objektív körülményeknek, az előítéleteknek. Az anyák szembesülnek a házasságon kívüli szülés szégyenével, de szembesülhetnek a házasságon belül is a megbecsülés hiányával. A gyermekölés típusos elkövetőiben a végleges ölési szándék csak a szülés alatt alakul ki. Az, hogy milyen ráhatása van az anyára a félelemnek, a fájdalomnak, a nagy vérvesztésnek, stb. az egyénenként változó.³⁸

Tamási Erzsébet Női végzet, férfi bűn című tanulmányában leírja, hogy a szakértői vélemények szerint az általa vizsgált esetekben valamennyi lányra jellemző, hogy magányos, alig barátkozó, alacsony reakcióképességű, passzív viselkedésű, közepes teljesítményű, intelligenciájú gyerekek. Vagyis a rendezetlen családi háttér a fiatal anyák esetében motiváló tényező lehet a bűncselekmény elkövetésekor, de ugyanúgy motiválhatja őket a mélyszegénység, vagy éppen a családon belüli erőszak, mint pl. egy alkoholista, agresszív családtag jelenléte, aki lehet a férj, élettárs. Az is sajnálatos, hogy hiányzik a megfelelő felvilágosítás a gyermekvállalással összefüggésben a fogamzásgátlásról, a terhesség-megszakítás legális lehetőségeiről, vagy egyszerűen az elkövetőket nem is érdekli, még ha rendelkezésre is állnának számukra bizonyos információk, nem hajlandók a lehetőségeket kihasználni, vagy hiába tudnak a lehetőségről, nincs lehetőségük, pénzüket azt igénybe venni, segítséget pedig egyáltalán nem tudnak kérni.

³⁷ Cseres im. 77. oldal

³⁸ Jungi Eszter: Az újszülött megölésének és a magzatelhajtás büntetőjogi megítélése. *Bírák Lapja* 2001/1. szám.

Lényegbeli kérdés, hogy az újszülöttjüket megölő nők valóban titokkényszerben vannak-e, vagy csak ők látják kilátástalannak a nem kívánt terhességüket, nem gondolván át az esetleges megoldási lehetőségeket. Általában elmondható, hogy ezen nők segítségkérés nélkül, a közvetlen környezet által feltett konkrét, gyanakvó kérdésekre is tagadó, háritó választ adnak, titkolják, ezáltal magányosan élik meg állapotukat. Ezen titokhelyzettel magyarázható, hogy a gyanúsítottak túlnyomó része a kihallgatás során meglepő részletességgel és mélyrehatóan mesél a terhességéről, ezzel kapcsolatban megélt érzéseiről és az elkövetett cselekményről. Ennek magyarázata, hogy a legtöbb esetben a kihallgatás jelenti az első olyan alkalmat, amikor nyíltan beszélhetnek az őket hónapokon keresztül nyomasztó teherről és a számukra kilátástalanságot okozó, megoldhatatlannak tűnő problémákról. Szinte kivétel nélkül minden gyanúsítottól elhangzott a következő mondat a kihallgatás során: „nem mondtam el senkinek”. Az egyik legősibb és a mindennapi életben leggyakrabban előforduló védekezési mód a tagadás. Freud kétféle formát különböztetett meg, az első esetben valaki egy állítást tagadósan mond, a másikban pedig, amely a szülő anyák vonatkozásában meghatározható, hogy valaki nem létezőnek vél valamit, ami tulajdonképpen a tudatában van.³⁹

Ha az elkövető fiatal, kialakulatlan a személyisége, döntéshozásban bizonytalan, zárkózott, pánikhelyzetben a legjobb megoldásnak a gyilkosságot találja. A mindennapi élettapasztalatokat figyelembe véve, nehezen képzelhető el, hogy a terhességet valóban titokban lehet tartani. Inkább itt az elkövetőt körülvevő személyek mérhetetlen közönye az, amit sejteni lehet.

Guzi Zsuzsanna a *De Iurisprudentia et iure publico*, Jog- és politikatudományi folyóiratban írt tanulmányába kitér arra is, hogy a vizsgált esetekben a terhes nők minden alkalommal titkolták a terhesség tényét. Elég érdekes, hogy a közvetlen környezet, akár az élettárs, vagy barátok, szülők, ezt ennek ellenére nem vették észre. A környezetben élők azzal magyarázták azt, hogy nem vették észre a családtag állapotos voltát, hogy kövérkés, vastagabb testalkatúak az elkövetők. Olyan esetről is olvastam, hogy ugyan rákérdeztek a hízás illetve a test megváltozásának okára, de a terhes nő ezt betegséggel, vagy daganattal magyarázta. Volt olyan eset, amikor még a férjének is azt állította, hogy daganatos beteg. Sokakban, ha fel is merült a gyanú, rákérdeztek a terhes nő állapotára, egy nemleges választ kapva, úgymond elhiszik, hogy nem terhes, hisz talán ez a

³⁹Guziim. 8. oldal

könnyebb megoldás, elhinni, hogy a probléma nem létezik. Néhány nő még a saját férje elől is titkolja a terhességet, mivel fél attól, hogy egy újabb csecsemő érkezése miatt elhagyja őt a társa. A titkolózás egy kényszer, ami felerősödik a terhesség második szakaszában, amikor már látszanak a terhesség jelei. Az én véleményem az, hogy nem lehetséges, hogy valaki, akinek van családja, és együtt él az élettársával, vagy férjével, teljesen el tudja hitetni, hogy nem áll fenn a terhesség, holott már erre rákérdeztek. Ha rákérdeztek, nyilván észleltek valami változást, de akkor miért hitték el a választ, amit kaptak?

Guzi Zsuzsanna tanulmányában olvasható, hogy milyen magyarázattal szolgáltak az érdeklődőknek az anyák:

„A szomszédom mondta, hogy biztos terhes vagyok, én meg mondtam, hogy dehogy vagyok...”

„A férjem is kérdezte, hogy nem vagyok-e terhes, de megbízott bennem és elhitte, hogy nem vagyok az...”

„A lányom a terhességéről semmit nem szólt nekem, mindez előttem a mai napon derült ki, amikor az orvosok közölték. Soha nem bántalmaztam a két gyereket, nem félhetett tőlem, mindig is jó viszonyban voltam velük, mindent elmondhatott volna nekem és nem értem miért nem tette. Értetlenül állok a dolog előtt, csak arra tudok gondolni, hogy azért titkolta el ezt a dolgot, mert az apjától tarthatott. Azt észleltem, picit hízott, de nem volt ruhában méretváltás, még a melltartó méretét is tartotta.”

Ezeket a kijelentéseket vagy elhisszük, vagy nem, de bizonyára számomra hihetetlen, hogy mindez így igaz legyen.

Tamási Erzsébet Női végzet, férfi bűn, Emberölések a nemek tükrében című tanulmányában vizsgálta a női elkövetők által elkövetett ölési cselekményeket, mely vizsgálatban tizenhárom női elkövető került, mely közül tizenkettő a bűncselekmény elkövetésekor fiatalkorú volt, míg egy fiatal felnőtt volt, aki huszonegy éves volt. Megállapítást nyert, hogy az emberölés a nőkre jellemzően a családban vagy közeli ismerősök sérelmére történt. Ebből hatan újszülött ölést, ketten szülőgyilkosságot követtek el, egy nő a féltestvérét ölte meg, kettő a közeli ismerősét, és mindössze

ketten férfi társakkal, idegen ellen, bosszúból gyilkoltak. A női elkövetőkre jellemzően kilencen egyedül hajtották végre a tetteiket, és ezek kettő kivételével újszülött gyilkosságok voltak. A kutatása során hat eset főbb jellemzői megállapításra kerültek: A cselekmény és a szülés körülményeit illetően megállapítást nyert, hogy hat lányból öt lány tisztában volt azzal, hogy terhes, melynek jelei a hízás, a menstruáció elmaradása volt. A hat eset közül egy lány követett el erőszakos gyilkosságot, mivel egy ollóval, tizenkilenc szúrással ölte meg a csecsemőt, míg ketten tehetetlenségükkel okoztak halált. Az elkövetők általában egyedül hozták világra a csecsemőt, majd kivitték az udvarra, kútba, emésztőbe dobták, és a holttestet elrejtették. Négy esetben a halál oka fulladás volt, három esetben a közelben levő mit sem sejtő családtagok tartózkodtak. Az életkort tekintve valamennyien a tizenhetedik év körüliek voltak, az iskolázottsági szint pedig szakközépiskolai vagy szakiskolában tanuló. Átlagos képességű, közepes eredménnyel rendelkező diákok. Az elkövetők kistelepülésen éltek kivétel nélkül, a családjukkal, átlag alatti anyagi körülmények között. Az akták szerint az elkövetőknek az iskola a család után a legfontosabb közeg. Az akták szerint az iskolatársak közül többen is észlelték a terhességet, arra rá is kérdeztek, a lány alakja, öltözködése miatt, de titkolták, hogy terhesek lennének, láthatóan a környezet sejtje a terhességet. A tanárok is, ha észleltek változást, tagadták, hogy tudomásuk lett volna a terhességről. A megölt csecsemő apjával az elkövetők kapcsolata egyáltalán nem létezett. A lányok két kivétellel alkalmi kapcsolat révén estek teherbe, az apák nem tudtak a terhességről.⁴⁰

A csecsemőgyilkosságot azonban nem csak az anyák követhetik el. Egy félelmetes eset, ahol nem az anya volt a csecsemőgyilkos: „A lánynak két gyereke született vérfertőző apjától. Csak a második szülés után derült ki, hogy éveken át megerőszkolta az apja, amiről az anyja is tudott. Előre kitervelten, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés miatt ítélt el egy házaspárt és lányukat a Miskolci Törvényszék. Egy háztartásban éltek Boldván. A három vádlott a lány titokban szült gyermekét ölte meg. A lány apját, az ügy elsőrendű vádlottját szexuális erőszak, vérfertőzés miatt is elítélték. 25 év fegyházbüntetést kapott. Az apa tíz éven át szexuális kapcsolatra kényszerítette saját lányát. A külvilágtól elszigetelve élő, akkor még fiatalkorú lányt többször megverte és azzal fenyegette, hogy megöli, ha szólni mer bárkinek. A lány terhes lett és 2011-ben titokban gyermeket szült, akit apa nélkül anyakönyveztek. 2015 végén akkor már felnőttként - az ügy harmadrendű vádlottja - ismét várandós lett apjától. Ekkor a férfi és felesége, a másodrendű vádlott - aki évek

⁴⁰ Különös kegyetlenséggel, Fiatalkorú és fiatal felnőtt emberölést elkövetők kriminológiai vizsgálata, Országos Kriminológiai Intézet, 2015. 147-148. oldal

óta tudott a szexuális erőszakról, de semmit nem tett ellene - közösen úgy határoztak, hogy a terhesség tényét eltitkolják. Abortuszra nem volt pénzük, megtartani sem akarták a gyermeket, elhatározták, megölik. Az életképes csecsemőt az ágyneműtartóba rejtették, a sorsára hagyták.

Az újszülött ellátatlanság miatt négy óra múlva meghalt. A lány másnap rosszul lett, mentőt hívtak hozzá, a vizsgálatnál derült ki, hogy előző éjszaka szült. A csecsemű holttestét nyomozók találták meg. A Miskolci Törvényszék a férfit 25, feleségét 20 év fegyházra ítélte, lányukra - aki a bűncselekmény áldozata is volt - 2 év szabadságvesztést szabott ki, az ítélet végrehajtását 3 évre felfüggesztette. Az ítélet nem jogerős, a büntetőper a Debreceni Ítéletábrán folytatódik.”⁴¹

III. A csecsemőgyilkosság nyomozása

A nyomozás a büntetőeljárás kezdeti szakasza, melynek az a feladata, hogy feltárja azokat a releváns bizonyítékokat, adatokat, melyekből megállapíthatóvá válik az elkövető személye, megállapítható lesz a felelőssége a bűncselekmény elkövetése miatt.

A csecsemő gyilkosságos ügyekre többféleképpen derülhet fény, többféleképpen szerezhethet a nyomozó hatóság róla tudomást. Lehet feljelentés alapján, melynek tipikus esete, amikor a kórház tesz feljelentést, mivel a megszült nőt kivérzéses állapotba szállították. Ilyen esetben az orvosok megállapítják a szülés tényét, de mivel a csecsemő holléte ismeretlen, értesítik a rendőrséget. Megindulhat a nyomozás egy állampolgár, családtag, szemtanú bejelentése alapján, ami lehet akár névtelen bejelentés, vagy holttest, holttest-részlet észlelése következtében, megtalálása miatt.

A csecsemő holttestének a megtalálása még nem jelenti azt, hogy csecsemőgyilkosság történt. Mivel maga az emberölés hivatalból üldözendő, a büntetőeljárást meg kell indítani. A helyszíni szemle megtartása kötelező. A helyszíni szemle a bizonyítás és a felderítés szempontjából nagy jelentőséggel bír.

⁴¹<https://24.hu/belfold/2018/10/11/eliteltek-a-boldvai-csecsemogyilkosokat/> (letöltés dátuma 2018.11.12.)

Az emberölés a megyei rendőr-főkapitányságok (BRFK) hatáskörébe tartozó bűncselekmény, ezért a megyei forrónyomos csoport berendelése és helyszínre történő küldése kötelező. „Forrónyomos szolgálatot ellátó csoportot a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokon, valamint a megyei jogú városok rendőrkapitányságain kell szervezni a bűnügyi készenléti szolgálat keretein belül. A megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság vezetőjének döntése alapján nem megyei jogú városok rendőrkapitányságain, valamint a fővárosi rendőr-főkapitányság főosztályain létrehozott forrónyomos csoportok működésére az utasítás megfelelően irányadó.”⁴²

Sok esetben a helyi rendőrkapitányság járőrei hamarabb kikerkezhetnek a helyszínre, a járőr feladata az, hogy meggyőződjön a bejelentés valóságáról, meghallgassa a bejelentőt, az elhunytat megtekintse, a helyszínt körülhatárolja, stb. A helyszínre orvost kell hívni, mert a halál beálltának megállapítása szakkérdés. A szemlét fénykép vagy videofelvétellel kezdik. Ezt követi a halottszemle, melyből számos információ nyerhető.⁴³

Az emberöléses ügyekben, nagyon nehéz feladat az elkövető tudatának feltárása, megismerése, főleg akkor, ha az esetnek szemtanúja nem volt. Az elkövető tagadása, hallgatása is megnehezíti a hatóság munkáját, ilyen esetben az alanyi oldal feltárása érdekében az elme- és pszichológus szakértői véleményekre és tanúvallomásokra támaszkodhat a bíróság, valamint a külvilágban látható és megismerhető, objektív tényezőkből levont következtetésekre alapíthatja döntését.

Emberöléses ügyekben mint tudjuk, a helyszíni szemle megtartása kötelező. Az emberöléses ügyekhez képest a csecsemő gyilkosságnál a helyszíni szemle általános kötelezettségein túlmenően a holttest megtalálási helyén kívül vizsgálni kell azt is, hogy a szülés ott történt-e, ahol a holttestet megtalálták. A holttest állapotának a vizsgálata során a nyomozók olyan adatokhoz juthatnak, amelyek alkalmasak lehetnek a szülés közelebbi helyének a meghatározására. Pl. a holttest mezítelen állapota jelezheti, hogy a szülés a közelben történt, a különböző szennyeződések, (fűszál, homok, szalmaszál) az elkövetés helye mellett a szülés helyére is utalhatnak, vagy a holttest tiszta, lemosott állapota valószínűsítheti, hogy a szülés lakásban történt. A holttest becsomagolásához szükséges eszközök, (papír, doboz, rongy, ruha, reklámszatyor) önmagában is segítséget nyújthat a felderítéshez, illetve a szakértői vizsgálat eredménye is közelebb juttatja a

⁴² 22/2017. (VI. 22.) ORFK utasítása forrónyomos tevékenység egységes végrehajtásáról, 1. fejezet 1/2. pontja.

⁴³ Bíró Gyula: Kriminálisztika, Debreceni Egyetem, ÁJK, Lícium-ART Könyvkiadó Kft, 2015. 212. oldal

nyomozókat a tettes felderítéséhez, valamint megállapítható, hogy az elkövetőtől milyen nyomok, anyagmaradványok maradhettek. A helyszínen vizsgálni kell az ujjnyomokat, szagnyomokat, lábnyomokat, valamint a szülés következtében keletkezett egyéb nyomokat, mint pl. méhlepény, magzatvíz, stb. Figyelemmel kell lenni az elkövető érkezési, távozási útvonalára, ki kell deríteni, hogy gyalog vagy valamilyen jármű használatával érkezett-e a helyszínre, milyen útvonalon haladt. A holttesten vagy a közelében található véres szennyeződést is vizsgálni kell, hiszen azonosítani lehet belőle kedvező körülmények között a szülő nőt. Vért a holttestből lehet venni, mert a vércsoport megállapítása által is adat nyerhető az anya kilétének megállapítására.⁴⁴

1. Adatgyűjtés a nyomozás során

A helyszíni szemle eredménye fontos támpontot nyújthat az adatgyűjtés irányának meghatározására. Az adatgyűjtés kiterjedhet és célszerű, hogy kiterjedjen olyan személyek felkutatására, akiről tudva levő volt, vagy bárki gondolta, hogy terhes volt, de a csecsemő holléte nem ismert. Helyes, ha olyan személyek iránt is folyik a kutatás, akiről megállapítható, hogy hízása hátterében terhesség állhatott, nem pedig betegség vagy hirtelen súlygyarapodás. „Egy vizsgálat alkalmával- amely 123 ilyen jellegű ügyet dolgozott fel - megállapításra került, hogy a terhesség 9 hónapja alatt sem a család, sem a munkahely, sem az iskola, sem az egészségügyi szervek nem észleltek, és nem is tettek semmit.”⁴⁵

Ellenőrizni kell annak is az állítását, aki arra hivatkozna, hogy újszülöttje halva született, kórházban. Az adatgyűjtés során figyelmet kell fordítani a kórházaktól, orvosoktól kapott azon tájékoztatásra, hogy valaki szülés utáni kivérzéses állapotban került beszállításra, vagy valamiféle kezelésre jelentkezett, azonban a csecsemő holléte ismeretlen.

2. A halottszemle speciális feladatai

Az emberölés helyszínén folytatott szemle speciális részét képezi a holttesttel kapcsolatos vizsgálat, a halottszemle. A halottszemlére a helyszíni szemle keretein belül kerül sor. Első feladat a holttest helyzetének megállapítása (a talált testhelyzetet a helyszínrajzon és a jegyzőkönyvben szerepeltetni kell).A talált holttestet fényképezéssel kell rögzíteni. Ezt követően a holttest külső

⁴⁴Bíró im. 238. oldal

⁴⁵Uo.

vizsgálata következik. A test megvizsgálásán kívül fel kell kutatni és rögzíteni kell a holttesten található sérüléseket. Bűncselekmény megalapozott gyanúja esetén két szakértős boncolást kell elvégezni, amit igazságügyi orvosszakértő végez.

A boncolás eredménye alapján az igazságügyi orvosszakértő az alábbi kérdésekre ad választ.

1. Mi volt a halál közvetlen oka és azt mi idézte elő?
2. A sérülések milyen módon, milyen eszköztől vagy egyéb külső behatástól keletkeztek?
3. A sérüléseket egy vagy több eszközzel okozták-e?
4. Milyen sorrendben keletkeztek a sérülések?
5. A halált természeténél fogva a sérülés okozta-e?
6. A sérüléseknek külön-külön mennyi a gyógytartama, és a sérülések közül melyik vagy melyeknek az összhatása idézte elő a halált?⁴⁶

A halottszemle során megállapításra kerül, hogy az emberölés megalapozott gyanúja fennáll-e vagy sem.

Guzi Zsuzsanna Néhány percnyi élet büntetőjogi „értéke” című tanulmányában⁴⁷ leírja, hogy a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság életvédelmi alosztályán 14 nyomozati akta elemzésére kapott lehetőséget, melyekből kiderül, hogy milyen felderítési és bizonyítási nehézségekkel álltak szemben a nyomozók. A bűncselekmények napfényre kerülésének leggyakoribb oka az anya kivérzéses állapota miatti kórházba szállítás, ahol nyilvánvalóvá válik az orvosok számára, hogy az anya korábban szült. Ha a nyomozás emiatt indul meg, nyilván könnyebb kideríteni, hogy ki az elkövető, hol történt meg a gyilkosság. Azonban ha a nyomozóknak kiindulási pont az újszülött holtteste, azonban egyéb bűnjel nem áll rendelkezésre, a nyomozás megszüntetésére is sajnos sor kerülhet. „Tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberölés büntettének gyanúja miatt ismeretlen tettes ellen indult nyomozás, mert a rendelkezésre álló adatok szerint (dátum) a délutáni órákban a (helységnev) bérház alatt található gépkocsi parkolóban lehelyezett szeméttárolók egyikében egy karton-dobozban halott leánysecsemőt találtak. A helyszíni szemle adatai szerint a halál a felfedezést megelőzően 48-72

⁴⁶Bíró im. 215. oldal

⁴⁷Guziim.

órán belül következett be. Az elvégzett igazságügyi orvosszakértői boncolás alapján megállapítható, hogy »csecsemő érett, egészséges volt, a születést követően élt, és a halálát légúti elzárás okozta«... érett leánycsecsemő halála erőszakos úton bekövetkezett légút elzárás okozta fulladás miatt jött létre. Tekintettel arra, hogy az eddigi nyomozás során olyan személyi és tárgyi bizonyítékok beszerzése nem volt lehetséges, mely alapján az ismeretlen elkövető kilétének megállapítása lehetséges lett volna, és ez a további eljárástól sem várható, ezért a nyomozás megszüntetéséről határozott.”⁴⁸

Guzi Zsuzsanna fent említett tanulmányában ismertet egy ügyet, melyben keresőkutyát alkalmaztak.

A bűnügyi szolgálati kutya alkalmazása (odorológia) egy krimináltechnikai szakág, mely a szaggal és az azzal összefüggésben a kutya szaglóképességével kapcsolatos ismeretekkel foglalkozik. Eljárás indult 14 életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetett emberölés büntetének megalapozott gyanúja miatt. Az elkövető egy feltehetően életképes, átlagos méretű leánycsecsemőt szült, akit az udvaron levő kútba dobott. A holttest feltalálását követően halottszemlére került sor, az orvos nem tudta megállapítani, hogy a csecsemő már halva született-e, ezért igazságügyi orvosszakértő kirendelésére került sor. A nyomozás során a nyomozók segítséget kértek a Spider mentőcsoporttól. A kutyák bomlásnak indult emberi szöveteket jeleztek a lakóház udvarán található kukában, ezt követően megállapítást nyert, hogy véres nadrágot dobtak a kukába, majd a melléképületnél található heverőnél a kutya ismét jelzett, illetve a lakóházban egy kisebb heverőnél is. Ezt követően másik keresőkutyával kontrollkeresés került végrehajtásra. Kiderült, hogy a szülés a házban történt, majd az elkövető a csecsemővel kiszaladt a házból, és a kútba dobta. A kutat kamerával vizsgálta át a nyomozó hatóság, ahol megtalálták a holttestet, majd felboncolták. Az igazságügyi szakértői véleményben többek közt rögzítésre került az elkövető vallomása, melyben arról számol be, hogy nem is gondolta, hogy terhes, mivel volt, hogy volt havi vérzése, volt, hogy nem, néha hízott 2-3 kg-t, de a korábbi ruháit hordta. A szülés előtt hasi görcsökre panaszkodott, melyre No-Spa-t kért az anyjától, majd vérzett, és elment a wc-re, ahol megszülte a gyermeket. Megvolt a gyermek keze, lába, de nem adott hangot, nem mozdult. Csak az járt a fejében, hogy valahogy el kell tüntetnie, mert ha az anyjáék megtudják, intézetbe fogják küldeni. Az igazságügyi

⁴⁸Guziim. 15. oldal; MRFK 141/2006. bü.

elmeorvos szakértő véleménye alapján a gyanúsított nem szenvedett elmebetegségben, gyengeelméjűségben, személyiségzavarban, szellemi leépülésben, tudatzavarban, mely korlátozta vagy képtelenné tette volna cselekménye következményeinek felismerésében, vagy felismerésének megfelelő cselekvésre. Megállapította a szakértő, hogy az elkövető egy gyermekes személyiség, kóros indulat illetve rövidzárlati cselekmény fennállása kizárható.

3. A bizonyítás problematikája

Cesare Beccaria 1764-ben megjelent munkájának címe: A bűnökről és büntetésekről. A mű 36. §-ában a Nehéz bizonyítású bűntettek sorában a gyermekölésről írottak kapcsán fogalmazta meg:

„Vannak bűncselekmények, amelyek, amellet, hogy gyakoriak, nehezen bizonyíthatók. Ilyenek a házasságtörés, a görög bűn, a gyermekölés. A gyermekölés forrása a szintén fonák helyzet, amelybe jut, ha gyengeségből megesik, vagy ha az erőszaknak ellenállni nem tud. Akinek nincs más választása, mint a gyalázat vagy egy, a halál fájdalmait nem is tudó lény megölése, lehet-e attól várni, hogy ne válassza inkább emezt, mint maga és boldogtalan magzatja biztos nyomorúságát? E büntettnek úgy lehetne inkább elejét venni, ha a gyengeség hatható törvényekkel védetnék az erőszak ellen, mely nagyítani szokta azokat a bűnöket, melyeket az erény látszatával palástolni nem lehet. Nem szándékom kisebbiteni a borzalmat, melyet e bűntettek megérdemelnek, de rámutatva forrásaikra, azt hiszem, joggal mondhatom, hogy azon általános következtetést: hogy éppen nem igazságos (ami annyi, mint szükséges) valamely cselekmény büntetése, amíg a törvény, az ország adott viszonyai között lehető legjobb eszközöket nem alkalmazta megelőzésre.”⁴⁹

A bizonyítás célja a büntetőjogi felelősség eldöntéséhez ténybeli ismeretek megszerzése. Ebből eredően: a bizonyítás feladata az, hogy az eljáró hatóság- az eljárás résztvevőinek közreműködésével- tisztázza a bűncselekmény elkövetésére vonatkozó tényállást (ideértve az elkövető személyét is) és e tényállást a valóságnak megfelelően állapítsa meg.⁵⁰

A Be. 163. §(1) bekezdése kimondja: A bizonyítás azokra a tényekre terjed ki, amelyek a büntető és a büntetőeljárás jogszabályok alkalmazásában jelentősek. A bizonyítás a büntetőeljárás járulékos

⁴⁹http://mtdportal.extra.hu/books_kulf/beccaria_cesare_buntett_es_buntetes_opt.pdf (letöltés dátuma:2018.11.27) 98-101. oldal

⁵⁰Cséka Ervin - Vida Mihály: A büntető eljárási jog vázlatja I. kötet. JATE Press, Szeged, 1999. 174-175. oldal

kérdéseinek elbírálásában jelentős tényekre is kiterjedhet. Büntető anyagi jogi szemszögből az adott bűncselekmény tényállási elemeit kell bizonyítani.

IV. A csecsemőgyilkosság indokai

A legtöbb esetben azért követik el a nők a csecsemőgyilkosságot, mert félnek. A fentebb említett esetben is az elkövetőt a félelem vezérelte, fél, hogy mit szólnak a szülei, félt, hogy intézetbe küldik, ha kiderül, hogy gyermeket vár. Megjegyzem, hogy a fent említett eset elkövetőjét a bíróság 2 év fiatakorúak börtönbüntetésre ítélte, melynek végrehajtását 4 év próbaidőre felfüggesztette. Vagy félnek attól, hogy mi vár/hat rájuk a jövőben egy gyermekkel, vagy akinek már vannak gyermekei, félnek, mi lesz, ha még több gyermek lesz a családban, a szegénység miatt hogy fogják felnevelni. A szégyen is egy ok lehet, hiszen például a falusi környezetben élő „megesett” lányokat megszólják, pletykálnak róluk. Régebben jellemzőbbek voltak ezek a tettek, hiszen kiközösítették a lányokat, akik férj nélkül szültek. Sok esetben már terhességük alatt megpróbálták elhajtani magzatukat, főzeteket ittak, nehéz fizikai munkát végeztek.⁵¹

A családtól való félelem is motiválja a tetteseket, félnek szüleik haragjától. Sok esetben olyan szülőkről beszélünk, akik eddig is nagyon szigorúak voltak és semmit sem engedtek meg gyermekeiknek.

Jól példázza ezt a következő jogeset: G. Gyöngyi 17 éves hajadon volt, aki egy kukába dobta az újszülöttjét. Családját tekintve rendezett körülmények között élt, de a szüleitől rettegett. Az apja még azt sem hagyta, hogy szórakozni járjanak a nővérével, ha nem értek haza idejében, akkor tombolt és verekedett. A bűn nagyságával kapcsolatban feltételezhető, hogy a fiatakorú képzeletében az apai büntetés nagyságát is a bűn nagyságához méretezte, amiről megkockáztathatjuk, hogy ez esetben az agyonveréssel lehetett volna egyenlő. Több ízben hetekig nem szólt a gyerekekhez, ha későn értek haza. A lány egy rendezvényen kapcsolatba került egy fiúval. A szülők észrevették, hogy a lányuk eltűnt, majd megkeresték. Az anya az estét követően azt mondta a lányának, ha baj lesz, akkor mehet vele kaparásra és arról az iratokat biztos kiküldik az

⁵¹Raskóim. 448-452. oldal

iskolának, és akkor ki fogják rúgni. A lány ezért úgy döntött, hogy titokban tartja a terhességét. A szülők 6 hónapon át nem vettek észre semmit. A lánynál a szülés a szobájában indult meg, a csecsemőt egy kukába dobta.⁵²

Másik indíték lehet, hogy a család ellenzi az újabb gyermek születését. Ez többnyire akkor fordul elő, amikor a családban már több gyermek van, akiknek eltartása egyébként is nehézkes. Itt is felmerül a családtól való félelem kérdése, amelyet jól példáz a következő eset. Egy férjzett asszony nehéz fizikai munkát végzett egy gyárban. Már volt két gyermeke, ráadásul férje rendszeresen ivott és bántalmazta őt. Egészségre ártalmas munkakörben dolgozott, a terhességét mindvégig titkolta a munkatársak elől. A férje nem engedte el orvoshoz és meg is fenyegette, hogy megöli őt, ha terhes lesz. A gyermek apja nem a férj volt, hanem egy másik személy, akivel a nő ugyanazon a helyen dolgozott. A nő vallomásában azt mondta, hogy a gyermek apjához akarták vinni a kicsit a megszületése után. Az asszony azonban a munkahelyén szült a mosdóban és egy gumiövel megfojtotta a gyermeket.⁵³

Ezekon kívül még számos oka lehet az újszülöttek megölésének. Kiemelném a rendezetlen családi körülményeket, a szülő-gyermek egymáshoz való viszonyát, a rossz anyagi helyzetet és a lakásproblémákat is.

V. A női bűnözés ismérvei

A női bűnözés vitathatatlanul a bűnügyi tudományok részterületét képezi, azonban kriminalitásuk jellegzetességével kapcsolatban többféle állásfoglalás született. Egyes nézetek szerint a női bűnözés önálló probléma, melyből következően nem lehet az általános bűnözés részének tekinteni, a törvényszerűségei sajátosak. A szociológiai megközelítést alkalmazó kutatók szerint viszont nemlétezik semmiféle tudományosan bizonyítható olyan női személyiségjeggy, amely a kriminalitás szempontjából releváns lenne. A legtöbbet vitatott sajátossága az, hogy az aránya mindenhol alacsonyabb, mint a férfi bűnelkövetése. Sok kutató úgy véli a női bűnözés sokkal nagyobb mértékű,

⁵² Cseres im. 73-76. oldal

⁵³ Cseres im. 101-107. oldal

mint a nyilvántartott. Egyes szerzők végletekbe is bocsátkoznak. Szerintük a nők által elkövetett, de fel nem fedett bűncselekmények száma ötször nagyobb, mint a férfiak titokban maradt bűncselekményei. Általában minden szerző egyetért abban, hogy az ismert adatoknál sokkal kisebb különbség van a férfi és a női bűnelkövetés között. A látens bűnözés, a "sötét szám" okát sokan abban látják, hogy a nők gyakran követnek el olyan bűncselekményeket, melyekről a hatóságok ritkábban szereznek tudomást, illetve a nyomozásukkal is speciális nehézségek vannak. Egy másik vitatéma: a női bűnelkövető véghezviteli módja. Specifikus női bűntettek csak az infantiádiumot (gyermekölés), a prostitúciót, a magzat elhajtást és a gyermekkítételt tarthatjuk. Mégis sokan azt vallják, hogy a leplező, kerülőutas, álnok és alattomos elkövetési mód az, amely a női bűnelkövetőt jellemzi. Az újabb kutatások minderre rációznak. A technikai társadalmi kulturális változások nyomán a nők maguk is gyorsan változnak. A női elkövetők között jóval több az alkalmi, egyszeri büntettes, kevesebb a visszaesők száma. A nők inkább körülményeik, mint adottságaik folytán követnek el büntettet, erre a visszaesők csekély aránya utal. Általánosan jellemző, hogy a nők esetében jóval ritkább a közös elkövetés. A nő rendszerint a maga útját járja, akár habituális, akár alkalmi elkövető. A nők között több a rendellenes, elsősorban neurotikus személyiség, ez jórészt az őket körülvevő mikrokörnyezet ártalmainak köszönhető. Elsősorban a negatív családi körülményeknek van nagy szerepe a bűnözővé válásban. A kriminogén hatás gyakoribb a feszült légkörű konfliktusokkal terhelt, még együttélő családokban. A felsoroltakat egybevetve sem lehet azt mondani, hogy a női bűnözés merőben különbözne a férfiétől. Ugyanis az emberi magatartásokat, így a bűnözést is, azonos társadalmi erők alakítják, és az alapvető motivációs rendszerek azonosak a férfiaknál és a nőknél is. Legfeljebb arról lehet szó, hogy bizonyos tényezők erőteljesebb, mások halványabb szerephez jutnak a női bűnözésben.⁵⁴

Számos olyan vizsgálat született az elmúlt néhány évszázad során, melyek a nők által elkövetett bűncselekmények háttérében álló nemi jellegzetességekkel és a nők kriminalitás közötti kapcsolattal támasztják alá a női bűnözés jellegzetességeit. Ilyenek az ún. biológiai irányultságú megközelítések, azon belül elsőként a genetikai-konstitucionális szempontok, melyek lényege, hogy a nőre vonatkozó kriminológiai irodalom néhány évtizedig Lombroso, Ferrero és Wulffen hatása alatt állt, s mivel koncepciójuk szinte klasszikus reprezentánsa annak a biológiai determinizmusnak, mely

⁵⁴<https://noibunozes.blog.hu/> (letöltés dátuma 2018.10.30.)

az öröklött, alkati adottságok alapján elve meghatározottnak tartja az ember sorsát, így a bűnözői magatartást is.⁵⁵

VI. Az emberölést elkövetők mentális állapotának jellemzői

Az újszülöttnak a szülés tartama alatt vagy közvetlenül azt követően az anya általi megölése kapcsán - igazságügyi orvos- és pszichológus szakértő bevonásával - tisztázni szükséges, hogy az a különleges állapot, amely az újszülött világra hozatalával jár, befolyásolta-e, (s ha igen milyen mértékben) az elkövetőt a cselekményében. Ennek ugyanis a büntetés kiszabásánál jelentősége lehet, miként annak is, hogy a szülő nőt milyen ok vezette az ölésre. Így házasságon kívül szülő nő esetében figyelembe kell venni, hogy a magára hagyatottság érzése, a szűkebb környezet rosszallásától való félelem olyan motiváló tényező, amely számottevő enyhítő hatást jelenthet. Az a körülmény, hogy az elkövető titkolja a terhességét, nem tesz előkészületeket a szülésre, s nem vesz igénybe orvosi ellátást, gondozást sem, önmagában még nem alapozza meg a cselekmény előre kiterveltkénti minősítését.⁵⁶

Ahhoz, hogy büntetőjogilag felelősségre vonható legyen az elkövető, a beszámítási képességnek fenn kell állnia, mely elmeorvos szakértői kompetenciába tartozó szakkérdés. A büntetés kiszabásához pedig a megvalósított bűncselekmény előzményeit, körülményeit, motívumát is ismernie kell a bírónak, de mindez nem elegendő. Fontos, hogy megalapozott döntéséhez ismerje a terhelt személyiségét, elmeállapotát. Szerintem az is szükséges, hogy a bíró rendelkezzen információval az elkövető családi hátteréről, neveltetéséről is, ami fiataloknál rendelkezésre áll, azonban felnőttek esetében a bíró az elkövető és a tanúk által elmondottakra tud támaszkodni. Az elmeorvosi és pszichológusi vizsgálat alkalmával végzett exploráció során sokszor derül fény az elkövetőt gyermekkorában ért bántalmazásra, zűrés családi életre, és egyéb körülményekre, melyek ahhoz vezethettek, hogy a nő gyilkossá váljon. A beszámítási képességet kizáró, a psziché kóros működését megalapozó biológiai okokat a Btk. a kóros elmeállapot gyűjtőfogalmában foglalja össze.

⁵⁵Raskóim. 275. oldal

⁵⁶ Domjáné dr. Hajzsel Krisztina cikke: <http://www.tabunyitogato.hu/cikkek/hianyos-jogszabalyok/csecsemogyilkossag--mint-buncselekmeny.html> (letöltés dátuma: 2017.04.24.)

A bűnözésre adott biológiai megközelítésű magyarázatok kizárólag adott populáción belül és meghatározott társadalmi környezetben és normarendszerben értelmezhetők. A humángenetika azzal foglalkozik, hogy az embercsoportokban megjelenő viselkedési sokféleség mögött megjelenik-e genetikai sokféleség. A bűnözéssel kapcsolatban konkrétan azt vizsgálja, hogy a deviáns magatartások létrejöttében szerepet játszanak-e örökletes tényezők.⁵⁷

Nem beszélhetünk arról, hogy a gyilkosságért a gének lennének felelősek, de kell lenni valamilyen testi, mentális és személyiségbeli jellemzőnek, melyek úgymond hajlamosíthatják az egyént arra, hogy gyilkossá váljon, agresszív legyen. Mint tudjuk, az igazságügyi elmeorvosok feladata annak eldöntése, hogy a mentális és személyiségbeli jellemzők befolyásolták-e a beszámítási képességet, azaz az elkövető képes volt-e a cselekmény időpontjában felismerni a tettének társadalomra veszélyességét.

Büntetőjogi szempontból, ha az elkövető valamilyen mentális betegségben szenved, enyhítő körülményként értékelhető a büntetés kiszabása során, vagyis pozitívan befolyásolhatja az eljárás kimenetelést. Az más kérdés, hogy a társadalom hogyan ítéli meg az ilyen embereket. Egyáltalán a közvéleményt érdekli az, ha valaki mentálisan beteg, pszichés zavarban szenved, és úgy hajtja végre szörnyű tettet? Vagy nem érdekli, hisz az átlagember számára mindenképp elítélendő egy csecsemőgyilkosság, függetlenül attól, hogy milyen az elkövető elmeállapota, és nem foglalkozik az elkövető személyiségével, betegségével. Véleményem szerint ez utóbbi érvényesül.

1. Kóros elmeállapot

A büntethetőséget kizáró okok egyik esete, amikor az elkövetőnek a bűncselekmény megvalósításának időpontjában, mentális betegsége vagy zavara miatt - azaz patológiás alapon - hiányzik a beszámítási képessége, másként fogalmazva, cselekményét kóros elmeállapotban követte el. A kóros elmeállapot fogalmát rendkívül nehéz definiálni. A kóros elmeállapot az elkövető bűnösségét zárja ki vagy korlátozza. A kóros elmeállapot tehát büntetőjogi fogalom, a büntethetőséget kizáró okok egyik esete. A Btk. 17. § (1) bekezdése értelmében „Nem büntethető, aki a büntetendő cselekményt az elmeműködés olyan kóros állapotában követi el, amely képtelenné teszi cselekménye következményeinek a felismerésére, vagy arra, hogy e felismerésnek megfelelően

⁵⁷Berezkei Tamás: Genetikai és evolúciós tényezők a deviáns és bűnöző viselkedés kialakulásában. Belügyi Szemle, 1999/6. szám, 21-33. oldal

cselekedjen. A (2) bekezdés szerint a büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az elmeműködés kóros állapota az elkövetőt korlátozza a bűncselekmény következményeinek a felismerésében, vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen. A Btk.- szemben a korábban hatályos törvénnyel - nem sorolja fel a legtipikusabb kóros elváltozásokat, de ez nem jelent lényegi változást, mivel a jogalkalmazónak egyébként is a kóros elváltozás mellett a felismerési és/vagy akarati képesség hiányát kellett megállapítania.”⁵⁸

Az új kódex az elkövető büntethetőségét és a cselekmény büntetendőségét kizáró vagy korlátozó okok között helyezte el a kóros elmeállapot szabályait. A törvény szövege tehát nem ad egzaktútmutatást a jogalkalmazónak abban a vonatkozásban, hogy a kóros elmeállapot az elkövető büntethetőségét vagy a cselekmény büntetendőségét zárja-e ki, illetve korlátozza-e? Az indokolás szerint az elkövető büntethetőségét és a cselekmény büntetendőségét kizáró vagy korlátozó okok olyan körülmények, amelyek miatt a cselekmény már az elkövetéskor sem büntetendő, vagy amelyek miatt a büntetendő cselekmény elkövetője már az elkövetésekor sem büntethető. Ennek megfelelően ezek az akadályok két csoportba oszthatók. Az első csoporthoz tartozó okok a cselekmény büntetendőségét zárják ki (objektív kizáró okok), míg az okok másik része az elkövető büntethetőségét zárja ki (szubjektív kizáró okok).⁵⁹

A bűncselekmény alanyi - szubjektív - oldala az elkövetőnek a bűncselekmény időpontjában fennálló tudatállapotára vonatkozó büntetőjogi dogmatikai fogalom, amely alapján az elkövető bűnössége (szándékossága vagy gondatlansága) is vizsgálhatóvá válik.⁶⁰ Az alanyi oldal létének - ezáltal a büntetőjogi felelősségre vonhatóságnak - feltétele az elkövető kóros elmeállapotának kizártsága, amely legalább korlátozott beszámítási képesség fennállása esetén lehetséges. Az igazságügyi pszichiátria a beszámítási képesség fogalmát a következőképpen határozza meg: „az rendelkezik beszámítási képességgel, aki nem szenved az elmeműködés olyan kóros állapotában, amely

⁵⁸Hegedűs István - Juhász Zsuzsanna - Karsai Krisztina - Katona Tibor - Mezölaki Erik - Szomora Zsolt - Törő Sándor: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/346/id/A13Y1369.KK/ts/20170701/lr/chain480> (letöltés dátuma: 2018. 08. 15.)

⁵⁹ Kóhalmi László: A kóros elmeállapot és a beszámítási képesség büntetőjogi szabályozása. <http://ujbtk.hu/dr-kohalmi-laszlo-a-koros-elmeallapot-es-a-beszamitasi-kepesseg-buntetojogi-szabalyozasa/> (letöltés dátuma 2018.08.09.)

⁶⁰ Nagy Ferenc: A bűncselekmény fogalma és fogalmi elemei. In: Belovics Ervin - Nagy Ferenc - Tóth Mihály: Büntetőjog I. (Második kiadás). HVG Orac, Budapest, 2014 ősz, 152-153. oldal

képtelenné teszi arra, illetve korlátozza abban, hogy cselekménye következményeit belássa (felismerési képesség), vagy, hogy ennek megfelelően cselekedjék (akarati képesség).”⁶¹

2. A kóros elmeállapot leggyakrabban előforduló esetei

Az első csoport, az elmebetegség (pszichózis), ami általában tartós megbetegedés, amelyben a magasabb rendű idegműködésben súlyos zavarokat idéz elő, és amely többek között az abban szenvedő személy gondolati, akarati, értelmi, érzelmi és indulati világára is kihat. Az orvostudomány által megkülönböztetett pszichózis formák közé tartozik a hasadásos elmezavar, a mániás-depresszió, a bénulásos elmezavar, a paranoia illetve bizonyos esetekben az epilepszia.⁶²

A második csoport a gyengeelméjűség (oligophrenia). Nem betegség, hanem az értelmi teljesítőképesség csökkent állapota, amelynek oka lehet az agy veleszületett vagy esetleg a gyermekkorban szerzett károsodása. Az orvostudomány a gyengeelméjűséget súlyossági mértékük szerint három csoportra osztja: idiotizmus, imbecillitás és a debilitás. Fontos megjegyezni, hogy a debil személyek gyakran rendelkeznek beszámítási képességgel. A súlyosabb fokban gyengeelméjű az élet minden területén csak korlátozott szellemi tevékenységre képes, értelmi, akarati, érzelmi színvonala alacsony. A harmadik csoport a szellemi hanyatlás (dementia), ezen betegségben a már kifejlődött értelmi teljesítőképesség különböző kórokú és mértékű, olykor csak az értelmi működés bizonyos körére kiterjedő, végleges, visszafordíthatatlan, többnyire előrehaladó csökkenése. A negyedik csoport a tudatzavar, amely általában időleges, múltó jellegű, oka lehet a központi idegrendszer megbetegedésein kívül mérgező anyagok fogyasztása (kábítószer, alkohol), illetőleg bizonyos élettani folyamatok következményeként is előfordulhat. Az indulatok általában beszűkítik a tudatot, de pszichiátriai szempontból ez nem értékelhető a beszámítási képességet korlátozó vagy kizáró tényezőnek.⁶³

3. A deviáns viselkedés

Amennyiben egy viselkedés számottevően eltér a társadalmilag elfogadhatónak ítélt viselkedéstől, akkor abnormálisnak, devianciának, vagy betegségnek tartják, ebből következik, hogy a társadalmi

⁶¹ Dósa Ágnes: Az igazságügyi pszichiátriai szakértői tevékenység a különböző jogágakban. In: Kuncz Elemér (szerk.): Igazságügyi pszichiátria, Medicina Könyvkiadó, Budapest, 2011, 13. oldal

⁶²Görgényi Ilona - Gula József - Horváth Tibor - Jacsó Judit - Lévay Miklós - Sántha Ferenc - Váradi Erika: Magyar Büntetőjog Általános Rész, WoltersKluwer, Budapest 2014, 206-207. oldal

⁶³ Országos Igazságügyi Orvostani Intézet 14. sz. módszertani levele

értékrendtől függően kezelendő vagy büntetendő. Az évszázadok során a normalitás büntetőjogi megítélése nagyon eltérő. Spárta ókori görög államában természetesnek minősült a nem teljesen egészséges újszülöttek megölése. Ma ez a magatartás szándékos emberölésnek minősíthető. Továbbá nemcsak koronként, hanem azonos korban különböző társadalmi csoportok körében is szélsőségesen eltérő lehet, mit tekintenek bűncselekménynek és mit nem.⁶⁴Nem csupán biológia, élettani okok határozhatják meg a személyiség ilyen fajta torzulását, hanem a környezet direkt és indirekt hatása is befolyásolja a mentális zavar kialakulását.

A személyiségzavarok súlyosságának, kártékonyságának mértéke igen eltérő. Három nagy csoport különíthető el. Az első csoportba a különc viselkedéssel, érzelmi visszahúzóással jellemzett személyiségzavarok tartoznak, ezek közül kiemelendő a paranoid, a szkizoid és a szkizotíp személyiségzavar. A második csoportba a kiszámíthatatlan, teátrális viselkedéssel, érzelmi-indulati túlfűtöttséggel jellemzett személyiségzavarokat lehet sorolni. Ilyenek például az antiszociális, a borderline, a hisztrionikus és a nárcisztikus személyiségzavarok. Végül az utolsó csoportba a szorongással, félnék viselkedéssel jellemezhető személyiségzavarok tartoznak. Ezek közül például az elkerülő, a dependens és a kényszeres személyiségzavarok.⁶⁵

VII. Szakértő bevonása az elmeállapot vizsgálatába

Ahhoz, hogy a bűncselekmény elkövetőjét felelősségre lehessen vonni, beszámíthatóságának fenn kell állnia. A büntetőeljárásban az elmeállapot megítélése szakkérdés, amely igazságügyi elmeorvos szakértő kirendelését és szakvéleményének beszerzését teszi szükségessé. A szakértő kirendelésére akkor kerül sor, ha az eljárás során aggály merül fel a terhelt elmeállapotát illetően. A szakértőnek vizsgálnia kell, hogy a cselekménye következményeit felismerte-e az elkövető. Az emberölés esetében nem kötelező elmeorvos szakértő igénybe vétele, bár a legtöbb ilyen ügyben vizsgálják az elkövető elmeállapotát. Amennyiben a vizsgálat eredményeképpen nem hozható döntés az elmeállapotára vonatkozóan, az elmeorvos-szakértő javasolja a vizsgált személy IMEI -ben történő, 30 napos elmeállapot-megfigyelését. Az IMEI-ben készült összefoglaló vélemény alapján a szakértő

⁶⁴ Fekete Mária - Grád András: Pszichológia és pszichopatológia jogászoknak. HvgOrac, Budapest, 2002. 57. oldal

⁶⁵ Fekete -Grád i.m., 160-161. oldal

megállapítja, hogy a gyanúsított beszámítási képessége teljes-e, vagy ha korlátozott, akkor milyen fokban (enyhe, közepes, súlyos), vagy hiányzik-e.

A Be 195. § (1) bekezdése kimondja: „Ha a szakvélemény szerint a terhelt elmeállapotának hosszabb szakértői megfigyelése szükséges, a bíróság - a vádemelés előtt az ügyészség indítványára - a terhelt elmeállapotának megfigyelését rendelheti el. Az elmeállapot megfigyelésének elrendelése esetén a fogva lévő terheltet igazságügyi megfigyelő és elmeógyógyító intézetbe, a szabadlábon lévő terheltet a jogszabályban meghatározott pszichiátriai fekvőbeteg-intézetbe kell beutalni. A megfigyelés egy hónapig tarthat, ezt a határidőt a bíróság a megfigyelést végző intézet véleménye alapján egy hónappal meghosszabbíthatja.”

A szakértő az általa lefolytatott személyes vizsgálat, valamint a rendelkezésére bocsátott, a büntetőeljárás során keletkezett iratanyag alapján szakvéleményt készít, amely a bizonyítási eszközök egyike. A szakvéleménnyel a bíróság a hiányzó szakértelmét pótolja valamely bizonyítandó tény meghatározásához vagy értékeléséhez. A szakértő az eljárás egyik szereplője, aki segíti a bíróságot a szóban forgó jogi kérdés eldöntésében, azonban a bíróság nem háríthatja át a szakértőre a bizonyítékok beszerzésének feladatát és nem engedheti át a szakértőnek a bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó jogkörét.

Ugyanakkor érdemes megjegyezni, hogy a hatályos szakértői törvény a szakkérdés vonatkozásában a szakértőnek döntési kompetenciát biztosít: „Az igazságügyi szakértő feladata, hogy a hatóság kirendelése vagy megbízás alapján [...] döntse el a szakkérdést, és segítse a tényállás megállapítását.”⁶⁶

Az elmeszakértői vélemény olyan szintézis, amely magába foglalja a pszichiátriai-pszichológiai vizsgálatot, a bűncselekmény-, a személyiség- és a szituációelemzés eredményeit, illetve azok összefüggéseinek megállapítását. A pszichiátriai szakértői vizsgálat általában ambuláns keretek között történik, amennyiben speciális diagnosztikai eljárások vagy célzott, tartós megfigyelés szükséges akkor a vizsgálat kórházban történik.⁶⁷

⁶⁶ Az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény 3.§ (1) bekezdés.

⁶⁷ Fűredi János - Németh Attila: A pszichiátria magyar kézikönyve. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest, 2015. 593-594. oldal

Az elmeállapot vizsgálatához két szakértő együttes közreműködése szükséges, egyiküknek igazságügyi pszichiátria (igazságügyi elmeorvostan), a másiknak pedig igazságügyi orvostan vagy igazságügyi pszichiátriai (igazságügyi elmeorvostan) képesítéssel kell rendelkeznie.

A szakértői vizsgálat először, hasonlóan, mint minden klinikai pszichiátriai vizsgálat az anamnézis felvétellel kezdődik. Természetesen a jogi szabályozások és az orvosi diagnosztika keretein belül. Az exploráció során a pszichopathológiai elváltozások feltárása a klinikai vizsgálatmal azonos módon történik. A kórkép tüneteinek elemzése mellett, a szakértői vizsgálat esetén is fontos a kórfolyamat dinamikájának feltárása, megismerése. Ennek jelentősége abban áll, hogy a vizsgált személynél a betegség aktív folyamat eredménye vagy maradványtünet és ezek milyen fokban függenek össze a büntetendő cselekménnyel, hiszen maga a szakértői vélemény a személy beszámítási képességét érint, így ezen megállapítások döntőek lehetnek a kényszergyógykezelést illetően. A vizsgálatnak ki kell térnie arra is, hogy a vizsgált személy hogyan ítéli meg cselekedeteit, és betegségét. Betegség tudata van-e, avagy csak félre szeretné vezetni a hatóságot. Ezen belül az elkövető hogyan meséli el a történeteket, az ismételt kérdésnél máshogyan meséli, vagy az egész történéseket idegennek éli meg. Fontos kérdés, hogy a cselekmény motivált volt-e, illetve ez a motiváció nem volt-e kóros pszichés tünetek által meghatározott. A vizsgálatnak ki kell terjednie a vizsgált személy emberi kapcsolataira, a családban betöltött szerepére, esetlegesen felmerülő szociális problémákra. Ezen esetekben a vizsgálat tárgyát, a személyiségzavar súlyosságát is érinti, fontos, hogy a személy az általános normáktól miként tér el, amely befolyásolja a szociális alkalmazkodóképességét, ez az emberi kapcsolatok nagymértékű zavarához vezet. Tisztázandó, hogy a vizsgált személy fel tudja-e mérni cselekménye következményeit, illetve az esetleges ellentmondó ismertetések, az iratoktól eltérő kijelentések pszichológiai eltérések következményei-e vagy a célszerű védekezés összetevői. Ezen kívül szakértői véleménynek tartalmazni kell a belgyógyászati, továbbá neurológiai vizsgálat eredményeit is. A vizsgálatok eredményeiben a legnagyobb hangsúlyt a pszichés státusz leírása kapja, hiszen ez tartalmazza az elkövető/beteg pszichopatológiai elemzését, a tünetek részletes bemutatását és magatartásának rendellenességét. Ezekben belül a vizsgálat tárgyát képezi az elkövető/beteg intellektusa. Nem csupán az aktuális vizsgálatok eredményeit szükséges együtt vizsgálni, hanem a beteg előző vizsgálati eredményeit, azaz kórelőzményét is értékelni kell az adott vizsgálatmal összefüggésben. Természetesen csak azok a vizsgálati eredmények értékelhetők, amelyek befolyásolhatják a vizsgálati eredményt. Ezen vizsgálati eredmények beszerzése nem a

szakértő, hanem az elrendelő hatóság feladatkörébe tartozik. Amennyiben a vizsgálathoz szükséges, még további vizsgálóeljárás bevonására van lehetőség, ezt azonban a szakértő mérlegelése alapján dől el. Ilyen lehet a pszichológiai vizsgálat, EEG.⁶⁸

Guzi Zsuzsanna Néhány percnyi élet büntetőjogi „értéke” című pályamunkájában leírja, hogy az általa tanulmányozott akták mindegyikében megállapítást nyert a bűncselekmény elkövetője vonatkozásában, hogy a „gyanúsított az elmeorvosszakértői lelet és vélemény szerint: jelenleg sem és a cselekmény idején sem szenvedett elmebetegségben, gyengeelméjűségben, személyiségzavarban, tudatzavarban, mely korlátozta, vagy képtelenné tette volna a következményeinek felismerésére, vagy felismerésének megfelelő cselekvésre.”

A Debreceni Ítéltábla Bf.I.127/2008/4. számú ítéletéből idézek:

„A szándék vizsgálatok az alanyi tényezők körében kiemelkedő szerepe van a terhelt aktuális személyiségének, annak, hogy mi motiválta őt a cselekmény elkövetésében. Az igazságügyi elmeorvos-szakértői vélemény megállapítása szerint a vádlott alacsony szinten szerveződött, érzelmileg kissé színtelen, akaratgyenge, kellő tartással nem rendelkező személy, aki megfelelő kötődésre nem képes. Férje kivételével szeretetlen családi környezet vette körül és számolnia kellett a kis lélekszámú település esetleges negatív megnyilvánulásaival is.” (Ezen ügyben a vádlott tiszta mulasztásos cselekvősege okozta a csecsemő halálát.)

A Balassagyarmati Törvényszék egyik ítéletéből: „A cselekmény idején a vádlott elmebetegségben, tudatzavarban, gyengeelméjűségben, szellemi leépülésben nem szenvedett; akkori személyiség szerkezete (hiányos önértékelése, alacsony konfliktus- és feszültségkezelési képessége, érzelmi éretlensége, egocentrikus beállítottsága, sekélyes problémamegoldó készsége, a felnőtt életmóddal járó felelősségvállalás életkorához viszonyított - kialakulatlansága) személyiségzavarnak felelt meg, ám az nem volt kóros elmeállapottal egyenértékű, beszámítási képességét még csak nem is korlátozta.”

⁶⁸ Országos Igazságügyi Orvostani Intézet 14. sz. módszertani levele.

VIII. Büntetéskiszabási gyakorlat

A Legfelsőbb Bíróság 15. számú irányelve szerint: „Az újszülötteknek a szülés tartama alatt vagy közvetlenül ezt követően az anya által történő megölése esetén a büntetés kiszabásánál az igényel alapos vizsgálatot, hogy az a különleges állapot, amely az újszülött világrahozatalával jár, kihatott-e az elkövető beszámítási képességére. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a szülő nőt milyen ok vezette az újszülött megölésére. A házasságon kívül szülő nő esetében azt is figyelembe kell venni, hogy a társadalmi rosszallás a tudatilag elmaradott környezetben még olyan súllyal nehezedhet az elkövetőre, hogy az motiválhatja a cselekmény elkövetését. Egyebekben azonban nincs társadalmi, erkölcsi és jogi alapja annak, hogy újszülöttek megölése esetén általánossá válják a törvényi büntetési tétel legkisebb mértékén aluli büntetések kiszabása. Az a körülmény, hogy az elkövetők nem készülnek fel a gyermekszülésre, nem veszik igénybe az általánosan biztosított orvosi kezelést és ellátást, egymagában nem alapozza meg az ölési cselekmény előre kitervelten elkövetésként minősítését.”

Az újszülött megölése cselekmény, annak ellenére, hogy a privilegizált esetből a Btk. módosítás révén az emberölés súlyosabban büntetendő minősített esete lett, a bírói gyakorlat láthatóan tartja magát ahhoz, hogy a törvény által engedélyezett korlátlan enyhítés lehetőségét alkalmazva az újszülött megölését elkövető nőket jellemzően felfüggesztett szabadságvesztés büntetésre ítéli.⁶⁹

Dr. Balla Lajos⁷⁰A büntetéskiszabási gyakorlat alakulása az emberölés miatt indult büntetőügyekben című tanulmányában vizsgálta az emberölés minősített eseteivel kapcsolatos büntetéskiszabási gyakorlatot a Debreceni Ítéltáblára 2005. január 1. napjától 2010. április 16. napjáig érkezett büntetőügyek vonatkozásában. A vizsgált időszakban a Debreceni Ítéltábla területén elkövetett 80 darab minősített emberöléssel kapcsolatos ügy érkezett a táblabírósághoz, melyekben 107 terhelt volt érintett. Az egyszeres minősítés körében külön kiemelés érdemeltek azok az esetek, melyekben a terhelt szülő nő volt, aki újszülöttjével szembeni elkövetői magatartást a szülést követően nyomban, vagy kis idő elteltével fejtette ki. Az ilyen cselekmények elkövetői döntően fiatal felnőtt, olykor fiatalkorú személyek voltak. Kivétel nélkül minden esetben sor került enyhítő szakasz alkalmazására, döntően a végrehajtási fokozat eggyel enyhébb meghatározására. Mindezt az

⁶⁹Bolykyim.

⁷⁰a Debreceni Ítéltábla elnöke, címzetes egyetemi docens

elkövetők fiatal kora, beismerése, megbánása, illetőleg egy esetben a kísérleti szakban maradás vagy a terhelt beszámítási képességének korlátozott volta indokolta. A kísérleti szakban maradt esetben az enyhítő körülmények túlsúlya, egyébként példaértékű gyermeknevelést tanúsító terhelt esetében kiszabott 2 év börtönbüntetés, 5 év próbaidőre felfüggesztésre került. A táblabíróságon előfordult 9 esetben 2 év és 6 év közötti szabadságvesztés kiszabására került sor, melyek közül kettő esetben nem alkalmaztak az eljáró bíróságok enyhébb végrehajtási fokozatot.⁷¹

Dr. Balla Lajos fent említett munkájában szerepel egy táblázat (5. számú melléklet), mely az emberölés minősített eseteivel kapcsolatos büntetékiszabási gyakorlatot vizsgálja a Debreceni Ítéltáblára 2005. január 1. napjától 2010. április 16. napjáig érkezett büntetőügyek vonatkozásában. A táblázat 36. pontja tartalmazza, hogy 2007. évben a Bf.I.555/2007. számú ügyben a csecsemőgyilkosság elkövetőjére a bíróság 5 év fegyházbüntetést és 3 év közügyektől eltiltást szabott ki. Ezen ügyben a Btk. 87. § (2) bekezdés a) pontja került alkalmazásra. Az enyhítést indokolta, hogy az újszülött ugyan élve született, azonban a tudó nagyfokú éretlensége miatt életképtelen volt, s intézeti szülés esetén az újszülött élete eshetőlegesen megmenthető lett volna. Utalt arra a másodfokú bíróság, hogy az újszülött sérelmére elkövetett ölési cselekmény - más minősített esetekkel szembeni - enyhébb elbírálása kapcsán, a 2003. március 01. napját megelőző gyakorlat állandósulása követhető nyomon. A 2003. március 1. napját megelőző ítélkezési gyakorlat ugyanis a szülő nő szüléskori állapotából indult ki. A minősített esetekhez képest ezt az enyhébb ítélkezési gyakorlatot az 1998. évi LXXXVII. törvény 40. § elismerte, mely az emberölés privilegizált esteként szabályozta az újszülött megölését (Btk. 166/A), 2-8 éves büntetési tételkeretet felállítva arra. Az újszülött megölése büntettének tényállását a 2003. évi 88. § (1) bekezdés e) pontja 2003. március 1. napjától hatályon kívül helyezte. Ezen ügyben a bíróság enyhítő körülményként értékelte a terhelt beismerő vallomását, megbánását, büntetlen előéletét, és azt, hogy 3 kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodott.⁷²

A fent említett munka táblázata 43. pontjában a Bf.I.127/2008. számú ügy került feltüntetésre, melyben az elkövető büntetése 5 év fegyházbüntetés és 5 év közügyektől eltiltás volt. A Btk. 87. § (2) bekezdésének a) pontja alkalmazásra került. A bíróság súlyosító körülményként értékelte a

⁷¹ Balla Lajos: A büntetékiszabási gyakorlat alakulása az emberölés miatt indult büntetőügyekben. 36. oldal
https://debreceniitlotabla.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/bunteteski szabasemberolesmiatt.pdf (letöltés dátuma: 2018.11.12.)

⁷² Balla im. 33. oldal

bűncselekmény elszaporodottságát, míg enyhítő körülményként értékelte a terhelt beismerését, megbánását, eshetőleges ölési szándékát, és azt, hogy 5 kiskorú gyermekéről megfelelően gondoskodott. A bíróság többek közt hivatkozott az 1988/259. számú BH-ra, mely kimondja, hogy az újszülöttnak közvetlenül a szülés után az anya által történt megölése esetén a hozzátartozó sérelmére elkövetés a büntetés kiszabása során nem értékelhető súlyosbító körülményként [Btk. 166. § (1) bek., 83. §]. Továbbá hivatkozott arra, hogy a terhesség eltitkolása sem enyhítő körülmény. „Az ítélőtábla utalt arra, hogy a 15. számú irányelv alapján figyelembe kell venni azt, hogy milyen ok vezette a szülő nőt újszülöttje megölésére, e körben a tudatilag elmaradott környezet nyomasztó súlya, és társadalmi rosszállás nyomatékos enyhítő körülményként értékelendő, azonban az irányelvben felsoroltakon kívül nincs társadalmi, erkölcsi és jogi alapja annak, hogy a törvényi büntetési tétel legkisebb mértékén aluli büntetések száma általánossá váljék. Jóllehet minősített emberölésként 10-15 évi terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel szankcionálja a törvény a bűncselekményt, azonban mégsem kezeli teljességgel egyenértékűként más minősített esetekkel az újszülött megölését, mert a Btk. 33. § (2) bekezdés c) pontja nem sorolja fel, mint olyan cselekményt, mely elévül.”

A Bf.I.555/2007/7. számú ítéletében a Debreceni Ítélőtábla mint másodfokú bíróság a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság ítéletét megváltoztatta, enyhítette. (A megyei bíróság a vádlottat 7 évi fegyházbüntetésre és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte.) Az Ítélőtábla az ügyben nem tartotta indokoltnak, hogy az enyhítő körülmények körében a kiskorú gyermekek eltartásáról való gondoskodást mellőzze, mivel az időnkénti hiányos gondoskodás elsősorban az anyagi körülményekből adódott.

IX. Hogyan lehetne megelőzni a csecsemőgyilkosságokat?

Szerintem megelőzni nem lehet, de törekedni lehet a visszaszorítására. Az anonim szülést választók névtelenek maradnak, hiszen lemondhatnak gyermekükről, személyi adataik titokban tartása mellett. Magyarországon elsőként az egri Markhot Ferenc Kórház tette lehetővé 2003-ban, hogy a várandós anyák név nélkül szüljenek. Véleményem szerint ez egy nagyon logikus, és megfontolt

lehetőség azon anyák számára, akik már előre tudják, hogy nem akarják, vagy nem tudják felnevelni a gyermeküket. Csak kérdésként az merül fel bennem, hogy egy szegény kis faluból, hogy kerül az anya be a kórházba, hogy megszüljön a gyermekét, honnan tudja, hogy számára létezik ilyen lehetőség, és ha titkolja a terhességet, honnan fogja tudni, hogy mi a szülés pontos várható időpontja, és mit fog mondani a környezetének, hova szeretne három napra elutazni? Ha egyáltalán van pénze elutazni a kórházba. Akkor működhet az anonim szülés, ha van az anya környezetében olyan személy, aki segíteni tud, támogatni tudja ezen szülési mód választásában.

A másik lehetőség a babamentő inkubátor. A babamentő inkubátor néhány kórház előtt van elhelyezve, ahova az anyák betehetik az újszülött gyermeküket, melyről lemondanak. Az anya anonim marad, és ezzel automatikusan hozzájárul, hogy a gyermek örökbeadható legyen, ha hat héten belül nem jelentkezik a csecsemőért. A csecsemő inkubátorok körül sok vita látott napvilágot, hiszen eltérő szakmai vélemények alakultak ki a jogi és erkölcsi alapjait illetően.

X. Csecsemőgyilkosságok médiában, sajtóban való megjelenése

A bírakkal szemben alapvető követelmény, hogy ítéletüket bizonyítékokra alapozzák, és függetlenek legyenek a sajtó esetleges nyomásától, a közvélemény elvárásaitól. Nem szabad hagyni, hogy döntésüket befolyásolja olyan tény, amiről esetleg nem az eljárás során, hanem különböző sajtón keresztül szereztek tudomást. „A sajtó által közzétett bűnügyi tudósításokkal szemben megfogalmazott egyik fő kritika, hogy a tájékoztatások esetlegesen veszélyeztetik az igazságszolgáltatás objektivitását, prejudikáló hatást fejtenek ki.”⁷³

Szemelvények a sajtóból:

„Egy felsőzsolcai asszonyt alhasi fájdalomokkal vittek kórházba 2017. május 28-án vasárnap délelőtt. A nőt ellátták az orvosok, majd másnap telefonáltak a rendőrségre. Azt mondták, nem zárható ki, hogy az asszony nemrég szült. A rendőrök átkutatták a házat. Az egyik mellékhelyiségben egy halott kisbabát találtak. A körülményeket azonnal szakértők bevonásával kezdték vizsgálni a Borsod-Abaúj-

⁷³ Csehi Zoltán - Koltay András - Navratyil Zoltán: A személyiség és a média a polgári és büntetőjogban. Az új Polgári Törvénykönyvre és az új Büntető Törvénykönyvre tekintettel.

Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság nyomozói. Az újszülött édesanyját, a 41 éves felsőzsolcai nőt gyanúsítottként hallgatták ki a nyomozók. Mi okozta a kisfiú halálát? Legelőször azt kellett megállapítaniuk, miben halhatott meg a kisfiú. Az orvosszakértő a csecsemőt életképesnek ítélte. Véleménye szerint abba halt bele, hogy nem látta el az anyja. A nő kihallgatásai során többször is arra hivatkozott, hogy nem tudta magáról, hogy terhes, mert a korábbi terhességeivel ellentétben, ezúttal nem volt rosszul, és nemhogy hízott, hanem fogyott. Azt ugyan nem tagadta, hogy gyakran fáj a hasa, de ezeket a rokonainál is elforduló gyomorbántalmaknak gondolta” - írta meg a Police.hu.⁷⁴

A következő cikk így szól: „Bűnösnek mondta ki a Szolnoki Törvényszék azt a karcagi nőt, aki második újszülöttjével is végzett 2014 januárjában. A nő nem most állt először bíróság elé: 1998-ban szintén újszülött megölésének büntetőjében mondták ki bűnösnek... Az ítélet szerint a karcagi nő 2014. január 7-én este szülte meg gyermekét otthon, a fürdőszobában. A korábbi ügyészszégi tájékoztatás szerint fojtogatni kezdte a babát, bántalmazta, majd nejlonzacskóba tette és sorsára hagyta a hideg konyhakövön. A kisdéd küzdött még életéért, a hangokra a nő rokonai lettek figyelmesek, de a babát már nem tudták megmenteni az orvosok. Az asszony nem először áll bíróság előtt. Tizenhét évvel ezelőtt, hasonló, 1998 júliusában elkövetett tette miatt, újszülött megölésének büntetőjében mondta ki bűnösnek, és 3 év 6 hónap börtönbüntetésre ítélte a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság.⁷⁵

„Otthon, a fürdőkádban szülte meg harmadik gyerekét egy budapesti nő, akinek élettársa segített megölni a nem kívánt csecsemőt. A holttestet két nap múlva dobták ki...Egy férfi talált rá a kukába dobott csecsemő holttestére, amikor a szemetesben keresgélt. A kétgyerekes nőt arra kérte jelenlegi párja, hogy tartsák titokban a terhességet - a férfi abban sem volt biztos, hogy tőle van a gyerek. Éppen akkor indult be a szülés, amikor az egész család otthon volt. A nő hasfájásra hivatkozva kiment a fürdőszobába, majd a kádban megszülte kislányát. Élettársával együtt fojtották meg a kisbabát.”⁷⁶

⁷⁴<http://www.origo.hu/itthon/20180511-egy-eve-vittek-korhazba-az-anyat-halott-kisbabajara-hazuk-egyik-mellekelyisegeben-talaltak-ra.html> (letöltés dátuma 2018.11.12.)

⁷⁵<http://www.blikk.hu/aktualis/krimi/masodik-ujszulottjet-is-meggyilkolta-a-karcagi-no/1ztp0y> (letöltés dátuma:2018.11.15.)

⁷⁶<http://www.origo.hu/itthon/20170923-megoltek-a-gyereket.html> (letöltés dátuma:2018.11.15.)

XI. Zárszó

Úgy gondolom, helyes, hogy az újszülött megölése az emberölés minősített eseteként lett szabályozva és mint privilegizált eset hatályon kívül lett helyezve. Az biztos, hogy indokolt lenne már általános iskolában elkezdni és hangsúlyt fektetni a nemi működéssel, szexuális felvilágosítással kapcsolatos ismeretek átadására, kitérve és szemléltetve a szörnyű eseteket, melyek elrettentő példaként szolgálhatnak. Fontos lenne beszélni arról, hogy milyen lehetőségei vannak egy terhes nőnek, aki nem akarja megtartani gyermekét, de szeretné megszülni. Arra kellene hangsúlyt fektetni, hogy hogyan lehetne megelőzni, hogy egyrészt ne kerüljenek ilyen kiszolgáltatott helyzetbe a nők, hogy más lehetőséget ne lássanak maguk előtt, csak a gyilkosságot, másrésztől hogyan kellene már az iskolában a szükséges felvilágosítást megadni a diákoknak, a nem kívánt terhesség elkerülése érdekében.

A dolgozatom végére érve azt kell mondjam, hogy továbbra sem értem, hogy egy nő miért a gyilkosságot választja, és ha tette bizonyítást nyer, annak súlyos következményét, vagyis a büntetést a gyermek életben tartása helyet. Ebből is látszik, hogy ezek az anyák mindent megtesznek azért, hogy ne éljenek szégyenben, ne vívják ki a környezetük megvetését és haragját. Inkább gyilkossághoz folyamodnak, vállalva annak akár büntetőjogi, akár lelki következményeit.

Szomorú, hogy a mai fejlett világban, elvileg egy civilizált társadalomban ilyen gyilkosságok is megtörténnek. A legelkeserítőbb, hogy az anyák és a környezetükben élők, akik tudnak a terhességről, nem képesek tenni azért, hogy a gyermek kórházban szülessen meg és csak azt követően mondjanak le róla. Azt, hogy hogy lehet valaki olyan szellemi, erkölcsi szinten, aki a gyermekétől való megszabadulásnak egyetlen megoldásaként a gyilkosságot látja, sosem fogom megérteni.

Irodalomjegyzék

- Angyal Pál: Az ember élete elleni bűncselekmények és a párviadal. A Magyar büntetőjog kézikönyve sorozat. Athenaeum Kiadó, Budapest, 1928. 51. oldal
- Bakóczy Antal: Az emberölés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1984. 19-39. oldal
- Balla Lajos: A büntetéskiszabási gyakorlat alakulása az emberölés miatt indult büntetőügyekben. 36. oldal
https://debreceniitlotabla.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/bunteteskisza_basemberolesmiatt.pdf (letöltés dátuma: 2018.11.12.)
- Bereczkei Tamás: Genetikai és evolúciós tényezők a deviáns és bűnöző viselkedés kialakulásában. Belügyi Szemle, 1999/6. szám, 21-33. oldal
- Bíró Gyula: Kriminálisztika, Debreceni Egyetem, ÁJK, Lícium-ART Könyvkiadó Kft, 2015. 212. oldal
- Bolyky Orsolya: Az emberölések jogi és kriminológiai jellemzői, különös tekintettel a mentális tényezők büntetőjogi értékelésére. Doktori értekezés. 2017. 79. oldal.
https://jak.ppke.hu/uploads/articles/12332/file/Bolyky_O_doktori_dolgozat_k.pdf (letöltés dátuma: 2018.08.09.)
- Cseh László István: Újszülött ölések egyetemes jogtörténeti és családszociológiai vizsgálata.
http://epa.oszk.hu/02500/02567/00006/pdf/EPA02567_Studia_luvenum_lurisperitorium_6_2_012_025-056.pdf (letöltés dátuma 2018. 1.15.)
- Csehi Zoltán - Koltay András - Navratyil Zoltán: A személyiség és a média a polgári és büntetőjogban. Az új Polgári Törvénykönyvre és az új Büntető Törvénykönyvre tekintettel.
- Cséka Ervin - Vida Mihály: A büntető eljárási jog vázlata I. kötet. JATE Press, Szeged, 1999. 174-175. oldal
- Cseres Judit: Eltékozolt újszülöttek. Az újszülöttölést elkövető nők helyzetének kriminológiai elemzése. BM Kiadó, Budapest, 2000. 40. oldal
- Domjánné Hajzsel Krisztina cikke: <http://www.tabunyitogato.hu/cikkek/hianyos-jogszabalyok/csecsemogyilkossag--mint-buncselekmeny.html> (letöltés dátuma: 2017.04.24.)
- Domjánné Hajzsel Krisztina: Az infanticidium, azaz a csecsemőgyilkosság kodifikálásának nemzetközi és hazai áttekintése.

[http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/domjanne_hajzsel_krisztina__csecsemogyilkossag_kodifikalasanak_attekintese\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/domjanne_hajzsel_krisztina__csecsemogyilkossag_kodifikalasanak_attekintese[jogi_forum].pdf) (letöltés dátuma: 2018.11.16.)

- Dósa Ágnes: Az igazságügyi pszichiátriai szakértői tevékenység a különböző jogágakban. In: Kuncz Elemér (szerk.): Igazságügyi pszichiátria, Medicina Könyvkiadó, Budapest, 2011, 13. oldal
- Fekete Mária - Grád András: Pszichológia és pszichopatológia jogászoknak. HvgOrac, Budapest, 2002. 57. oldal
- Füredi János - Németh Attila: A pszichiátria magyar kézikönyve. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest, 2015. 593-594. oldal
- Gálicz Boglárka: Gyámoltalan életek, avagy a csecsemőgyilkosság és az abortusz összehasonlítása a büntetőjogban, 8. oldal
http://epa.oszk.hu/02200/02234/00008/pdf/EPA02234_Diskurzus_2014_1_003-014.pdf
(letöltés dátuma: 2018. 08. 15.)
- Gilányi Eszter: Női bűnök: A magzatelhajtás, a gyermekölés és a gyermekkítétel szabályozásának áttekintése. In: Publicatione sUniversitatis Miskolciensis. Sectio Juridica et Politica, 2006., https://matarka.hu/koz/ISSN_0866-6032/tomus_24_2006/ISSN_0866-6032_tomus_24_2006_079-098.pdf, (letöltés dátuma:2018.11.16.)
- Görgényi Ilona - Gula József - Horváth Tibor - Jacsó Judit - Lévay Miklós - Sántha Ferenc - Váradi Erika: Magyar Büntetőjog Általános Rész, WoltersKluwer, Budapest 2014, 206-207. oldal
- Guzi Zsuzsanna: Néhány percnyi élet büntetőjogi „értéke”. De iurisprudentia et iure publico, Jog-és politikatudományi folyóirat, VII. évfolyam 2013/2. szám.
<http://dieip.hu/wp-content/uploads/2013-2-08.pdf> (letöltés ideje:2017.04.24.)
- Hegedűs István - Juhász Zsuzsanna - Karsai Krisztina - Katona Tibor - Mezőlaki Erik - Szomora Zsolt - Törő Sándor: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez.
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/346/id/A13Y1369.KK/ts/20170701/lr/chain480> (letöltés dátuma: 2018. 08. 15.)
- Jungi Eszter: Az újszülött megölésének és a magzatelhajtás büntetőjogi megítélése. Bírák Lapja 2001/1. szám.

- Kádár Krisztina - Moldoványi György (szerk.): Büntető Törvénykönyv. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979. 15-17. oldal
- Kónya István Kúria, elnökhelyettes Gyermekölések a bíróságok ítélezési gyakorlatában http://www.lb.hu/sites/default/files/sajto/gyermekolesek_honlapra_1.pdf (letöltés dátuma: 2018.07.23.)
- Kónya István Kúria, elnökhelyettes: Gyermekölések a bíróságok ítélezési gyakorlatában. <http://www.lb.hu/hu/sajto/dr-konya-istvan-elnokhelyettes-eloadasa-gyermekolesek-birosagok-itelkezesi-gyakorlataban> (letöltés dátuma:2018.11.15.)
- Kónya István Kúria, elnökhelyettes: Gyermekölések a bíróságok ítélezési gyakorlatában http://www.lb.hu/sites/default/files/sajto/gyermekolesek_honlapra_1.pdf (letöltés dátuma: 2018.07.23.)
- Kóhalmi László: A kóros elmeállapot és a beszámítási képesség büntetőjogi szabályozása. <http://ujbtk.hu/dr-kohalmi-laszlo-a-koros-elmeallapot-es-a-beszamitasi-kepesseg-buntetojogi-szabalyozasa/> (letöltés dátuma 2018.08.09.)
- Kránitz Mariann: Az emberölést elkövető nők tipológiája. *Ügyészek Lapja*, 2005/2. 18. oldal
- Különös kegyetlenséggel, Fiatalkorú és fiatal felnőtt emberölést elkövetők kriminológiai vizsgálata, Országos Kriminológiai Intézet, 2015.
- Mészáros Ádám: Gondolatok az újszülött megöléséről és a gyermeki élet büntetőjogi védelméről. Jogelméleti szemle, 2002/4. szám <http://jesz.ajk.elte.hu/mesaros12.html> (letöltés dátuma: 2017.05.07.)
- Nagy Ferenc: A bűncselekmény fogalma és fogalmi elemei. In: Belovics Ervin - Nagy Ferenc - Tóth Mihály: Büntetőjog I. (Második kiadás). HVG Orac, Budapest, 2014 ősz, 152-153. oldal
- Országos Igazságügyi Orvostani Intézet 14. sz. módszertani levele
- Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és jogi könyvkiadó, Budapest, 1978. 96. oldal
- Sereg András: Gyilkos anyák. <http://www.jogiforum.hu/hirek/32851> (letöltés dátuma 2018. 11.13.)
- Szabó Anna: A női bűnözés az újabb kriminológiai irodalomban, 21. oldal http://arsboni.hu/dolgozatok/buntetojog/Szabo_Anna_A_noi_bunozes_az_ujabb_kriminologiai_irodalomban.pdf (letöltés dátuma: 2018. 11. 15.)

- Szabó Anna: A női bűnözés az újabb kriminológiai irodalomban. 2012.
http://arsboni.hu/dolgozatok/buntetojog/Szabo_Anna_A_noi_bunozes_az_ujabb_kriminologiai_irodalomban.pdf (letöltés dátuma: 2018.11.02.)

Internetes források

- http://mtdaportal.extra.hu/books_kulf/beccaria_cesare_buntett_es_buntes_opt.pdf
 (letöltés dátuma:2018.11.27) 98-101. oldal
- <http://www.blikk.hu/aktualis/krimi/masodik-ujszulottjet-is-meggyilkolta-a-karcagi-no/1ztph0y> (letöltés dátuma:2018.11.15.)
- <http://www.origo.hu/itthon/20170923-megoltek-a-gyereket.html> (letöltés dátuma:2018.11.15.)
- <http://www.origo.hu/itthon/20180511-egy-eve-vittek-korhazba-az-anyat-halott-kisbabajara-hazuk-egyik-mellekhelyisegeben-talaltak-ra.html> (letöltés dátuma 2018.11.12.)
- <https://24.hu/belfold/2018/10/11/eliteltek-a-boldvai-csecsemogyilkosokat/> (letöltés dátuma 2018.11.12.)
- <https://birosag.hu/szakmai-informaciok/altalanos-sajtokozlemeny/fovarosi-itelotablagondatlansag-miatt-halt-meg-az> (letöltés dátuma:2018. 11. 26.)
- <https://index.hu/bulvar/horror0512/> (letöltés dátuma: 2018.11.02.)
- <https://noibunozes.blog.hu/> (letöltés dátuma 2018.10.30.)
- www.birosag.hu

Jogsabályok:

- 2012. évi C. törvény a Büntető törvénykönyvről
- 2017. évi XC törvény a Büntetőeljárásról
- Az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény

Egyéb

- 22/2017. (VI.22.) ORFK utasítás a forrónyomos tevékenység egységes végrehajtásáról

- 23/1990. (X. 31.) AB Határozat a halálbüntetés alkotmányellenességéről
- Bács-Kiskun Megyei Bíróság 11.B.483/2007/19 számú ítélete
- BH 1983.178
- BH 1995. 439
- BH 2000.527.
- BH 2002. 128.
- BH 2002. 44
- Debreceni Ítéltábla Bf.II.545/2016/8.számú ítélete
- Debreceni Ítéltábla Bf.290/2017/6. számú ítélete
- Debreceni Ítéltábla Bf.I.127/2008/4. számú ítélete
- Debreceni Ítéltábla Bf.II.871/2013/8. számú ítélete
- EBH2011. 2392.
- Országos Igazságügyi Intézet 14. sz. módszertani levele